

25. juni 2008

Kr. 25,-

73. årgang

ORGAN FOR MENTAL, SOSIAL OG ØKONOMISK NYORIENTERING

Nr. 6

VÅRT MÅL: Et fritt levende selvvirksomt samfunn
VÅR METODE: Selvkontroll og hensynsløs, men objektiv kritikk
VÅRT MIDDEL: Ny livsorientering bygget på Kristusimpulsen

MOTTO: Riv ned alle gjerder som skiller menneskene og hindrer dem fra å oppleve og erkjenne våre dype fellesinteresser innenfor vårt felles samfunn. Frem med helhetsfølelsen og totalitetsbevisstheten. Ned med partipolitikken og klassekampen. Frem med det frie levende selvvirksomme samfunn.

Global forandring!

Hvorfor, hvordan og når ...

Av Ervin Laszlo

Måten vi forbruker på og kaster i dag er som om vi befinner oss på et romskip på en kort reise. Drivstoffet fylt ved avreisen driver motorene og luften. Maten og vannet tatt om bord holder mannskapet i live under reisen. Selvsagt vil batteriene før eller senere gå tomme, tilgangen til drivstoff, luft, mat og vann vil opphøre og søppelet vil hope seg opp. Romskipet vil så returnere til basen. Våre romskip kan returnere til jorden. Men hvor kan «romskipet Jorden» gå?

Å forandre eller ikke forandre: Det er ikke spørsmålet

Dersom han hadde levd i dag ville Hamlet ha bekreftet med mer overbevisning enn noen sinne: Spørsmålet er å være eller ikke være. Han ville ha helt rett. Men det er ikke et individs hode han ville gruble over, men den levende Jorden. Vil vi overleve på denne planeten eller blir vi utryddet slik dinosaurene ble? Faktum er at vi nærmer oss stort vannskille, et globalt vendepunkt. Hva som vil skje er ikke bestemt ennå, men en ting er sikkert: Det vil ikke være det samme som det vi har i dag. Vi kan ikke fortsette slik vi gjør.

Vi ødelegger samfunnsstrukturen. Det er en voksende usikkerhet i både rike og fattige land og en større tendens til å ty til terrorisme og krig. En av tre innbyggere i byer lever i slum, brakkebyer og urbane gettoer.

Mer enn 900 millioner mennesker klassifiseres som slumbeboere.

Kløften mellom de rike og mektige og de fattige og marginaliserte vokser. Åtti prosent av verdens innenlandske produkter tilhører en milliard mennesker og de resterende tjue prosent deles på fem og en halv milliard. Islamsk fundamentalisme sprer seg i Midt-Østen, religiøs fanatisme vokser i Amerika og verden for øvrig og nynazisme og andre ekstreme bevegelser dukker opp i Europa.

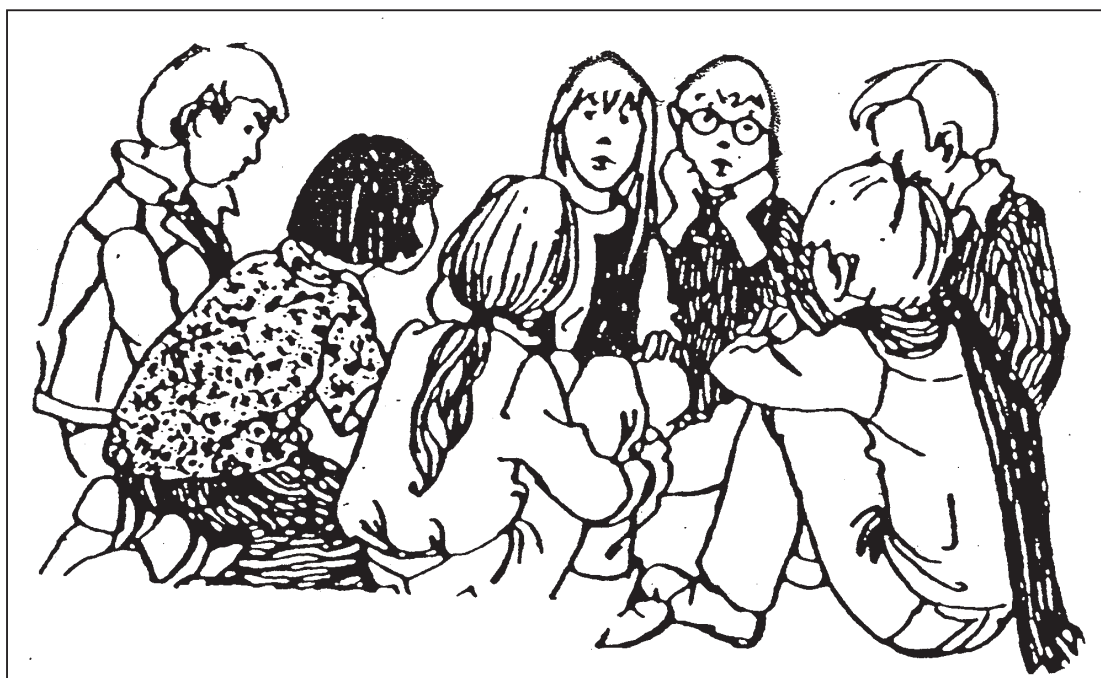
Vi ødelegger også planeten. Produksjonen av biologiske og fysiske ressurser har allerede nådd toppen. Skog, fiskearter og korallrev ødelegges og forsvinner, jorden utarmes av at det høstes for mye, og av kjemikalier, mangfoldet reduseres av genetisk manipulasjon. Reserverne av friskt vann minker. Mer enn halvparten av verdens befolkning står overfor mangel på vann. Og klimaforandringer truer med å gjøre mesteparten av planeten uegnet til produksjon av mat og til beboelse.

Dersom vi fortsetter på denne måten vil endring i værmønstre skape tørke, ødeleggende stormer, vidtrekkende mislykkede avlinger, og stigende havnivå vil skape flom i kystbyer og land. Millioner av mennesker vil flykte fra områdene som blir hardest rammet. I en derav følgende katastrofebrann vil ingen bli spart.

Å forandre eller ikke forandre er ikke spørsmålet. Hvis vi skal «være» er vi nødt til å forandre og før eller senere vil vi skifte. Spørsmålet er: Vil vi skifte i tide?

Hvorfor vi må skifte

På slutten av 1800-tallet ga Thomas Malthus ut en avhandling som kom med to påstander. For det første, at mat er nødvendig for menneskehetens eksistens og for det andre, at mennesker vil fortsette å forplante seg slik de alltid har gjort. «Befolkningens makt» sa Malthus «er uendelig mye sterkere enn jordens makt til å sørge for livsopp-

hold for mennesket». Det tidspunktet vil utvilsomt komme når befolkningsvekst overgår matproduksjon. Det vil være flere mennesker på jorden enn vi kan produsere mat til.

«Den Malthusiske katastrofe» er en forenklet versjon av det vendepunktet vi nå nærmer oss. I dag stilles det ikke bare spørsmål om produksjon av mat, men om hele grunnlaget for liv i biosfæren. Og den kritiske tendensen er ikke bare befolkningsveksten - hvor mange mennesker som går på jorden - men hvor mye hvert enkelte menneske forbruker og hva han eller hun gjør med miljøet. Vi har brukt mer av planetens fysiske og biologiske ressurser de seks tiårene siden 2. verdenskrig enn i hele historien til da.

I dag forbruker vi mer enn det som kan regenereres eller erstattes og kaster mer enn naturen kan absorbere. Dette er ikke bærekraftig. Når det for eksempel gjelder mat så vet vi hva som er akseptabelt per person: Ca. 17 mål jord. Men det gjennomsnittlige «økologiske fotavtrykket» er drøyt 28 mål! Og mat er kun en av de grunnleggende ressursene vi har behov for for å leve

og utvikle oss, og vi overdriver bruken og utarmer de fleste av dem.

Måten vi forbruker på og kaster i dag er som om vi befinner oss på et romskip på en kort reise. Romskipet bruker batteriet, som lades i hovedkvarteret, til sin elektriske strøm, drivstoffet fylt ved avreisen for å drive motorene og luften, maten og vannet tatt om bord til å holde mannskapet gående. Selvsagt vil batteriene før eller senere gå tomme, tilgangen til drivstoff, luft, mat og vann vil opphøre og søppelet vil hope seg opp. Romskipet vil så returnere til basen, Menneskeskapt romskip kan returnere til jorden. Men hvor kan «romskipet Jorden» gå?

Hva vil skje når vi når grensene for jordens ressurser? Når bakteriene i laboratoriene går tomme for stoffet de lever av, så dør de ut. Når musene nærmer seg slutten på tilgang på mat blir de infertile, lemen begår masseselv mord. Men når en art med bevissthet når grensene for sine ressurser behøver den ikke dø ut, begå selvmord eller bli infertil. Den kan endre sin bevissthet.

Med en endret bevissthet vil vi ha annerledes verdier og annerle-

des prioriteringer. Vi kan begynne å leve på bærekraftig vis. Å utvikle vår bevissthet er den beste, og kanskje den eneste måten å igangsette skiftet vi trenger for å overleve på denne planeten.

Ny paradigme - vitenskapsinnsikter om forandring (1)

«Alt er forbundet med alt annet»

En av de mest lovende faktorer for vår søken etter et betimelig skifte er kun kjent for en håndfull mennesker og de bruker den sjelden bevisst. Denne faktoren er nok et skifte - et paradigme skifte, og det skjer i vitenskapen. Faktum er at ikke bare forandrer grunnen seg under føttene våre, men også måten vi oppfatter at grunnen forandrer seg på. Hvis dette skiftet ble kjent utenfor den lille klikken med vitenskapsmenn i frontlinjen og den fortsatt lille, men raskt voksende sirkel av vitenskapskyndige mennesker så ville en kritisk masse begynne å se annerledes på verden. Og den kritiske massen ville begynne å sette spørsmålstegn ved si-

■ forts. side 8

God sommer

Samfunnsliv

Sosialpsykologisk avis

Organ for folkebevegelsen
for ny livsorientering
(Tidligere Samfundspartiet)Bertram Dybwad Brochmann
grunnleggerDag Ove Johansen
8200 Fauske
tlf. 756 42 754E-post: dagoj@online.no
redaktør

Grunnlagt 1931

Anders Ryste
disponent og hjelperedaktør
6150 Ørsta

Med i redaksjonen

Astrid Strømme
Indre Sædal 16, 5098 Bergen
Tlf. 555 90 982 (mor'gon/kveld)Aase Brenne
Utløbakken 43
5260 Indre ArnaVed innbetalinger benyttes
NB! Postgironr.: 0532.08.40645Internett: www.samfunnsliv.noHELENE
CHRISTOFFERSEN
ER GÅTT BORTEn av de som har fulgt
Bertram D. Brochmann
fra tidlig på 1930 tallet,
Helene Christoffersen,
Geilo, døde 6. juni 2008.
Hun ble begravet på
Geilo 13. juni.Minneord kommer i nes-
te nummer av Sam-
funnsliv.

DOJ

LEDER -

Den grunnleg-
gende konflikten«Den voksnes definisjonsmakt er det elementet i voksne-
og barnerelasjonen som mest effektivt hindrer barn i å opp-
leve at de blir tatt alvorlig».

Jesper Juul, 2003

Livsgledens blomst i
lys av syn – og trangsyn

Av Svein Otto Hauffen

– Min barndoms gull – skrev Sigrid Undseth, om Løvetannblomsten i hennes liv. Dette megetsigende poetiske bilde, tiltalte også meg, og minnet meg om at også min egen barndom ble lysforskjønnet, av den. Ikke minst når min farmor leste sjelsberikende folkeeventyr, og det ble fortalt om guld og guldmyster, syntes jeg å se dem for meg, i overlys av løvetannblomstens gyldengule bilde. Hvor synes livsgleden å stråle i mere naturlig intensitet, enn i disse vekstrikets miniatyrsoler?

Jeg ser ingen grunn til å glede meg mindre over deres lysende gulgyldne landskapsforskjønnelse i dag enn i barndommens dager. Enn mindre når jeg ofte har sett at løvetannens venner har del i denne fellesglede.

Synkverving?

For oss er det neppe skår i gleden, at løvetannhaterne skjærer alle over en kam, når de tennerskjærende går i nådeløse utryddelseskorstog mot dem. Selv om denne synsformørkede innstilling kan virke ufattelig for noen.

Vi innser på nytt den store

seer Paulus' sanne innsikt - når han postulerer: "Alt beror på øyet som ser". - Hvor noen ser en strålende skjønnehetsåpenbaring, ser andre bare: "Hælvets ugras!" Ikke tilfeldig. De innbilder seg mistankeløst - lik diverse andre - at verden faktisk er "som vi ser det". De aner åpenbart ikke, at også de selv, kan sees som resultat av fordømmenes blendverk og synshildende makt. Bare man mistankeløst til egen tenkning, ubevisst lar seg mentalmanipulere av vanetankemessig påvirkning, og fordømmessig indoktrinering – i småborgerlig ensretting.

Bør vi bevare illusjonene

Der finnes sikkert de lesere, som av ovenstående oversikt over våre sjelsanser vil komme til å innvende, at dette vil bli det samme som å ta illusjonene fra menneskene? En moderne frase sier, at uten illusjoner kan menneskene ikke leve, og derfor dyrker en vitenskap, religioner og politikk.

Vi vil hertil svare, hva den avdøde komponist Edv. Grieg, engang svarte en venn: «Virkeligheten er uendelig meget skjønnere enn alle illusjoner». Det er illusjonen, som vi omgås så forståelsesfullt og hyggelig, som skaper alle redslene og alle livsnederlag, alle skuffelser og all urettferdighet. Og når vi suksessivt plukker illusjonene fra våre lesere, så håper vi å kunne gi dem en langt rikere og større virkelighet som vederlag. Den lille trange problemfylte verden vi lever i, skal miste det av illusjonene som omgir den. Og da vil menneskene, likesom kyllingen når den kommer ut av eggeskallet, oppdage at verden er større, luften renere og himmelen høyere og mere blå, enn innenfor eggeskallet.

Ti vår mentalitet er vår skjebne. Illusjonens mentalitet er løgnens rike, som bærer løgnens frukter. Men sannhetens mentalitet bærer den tilværelse, som er vår, og som vi med alle våre sjelsdrifter bevisst eller ubevisst lenges mot.

Det var ingen kunst å være

menneske, om vi bare hadde et halvt eller et helt dusin fysiske sanser. Vår biologiske utvikling ville da ikke være annerledes enn dyrenes. Men fordi vi som halv våkne refleksjonsvesener synder mot oss selv og mot hverandre, især i samfunnslivet og fordi dette samfunnsliv er avhengig av den ånd som hersker over massene, og endelig fordi ethvert individ og dets skjebne er uløselig knyttet til dette samfunnsliv, derfor er virkeligheten så langt å foretrekke fremfor illusjonene.

Våre statsmenn trekker i samfunnslivets usynlige tråder og påfører samfunnslegemet en endeløs smerte uten selv å vite hva de gjør. Vi må derfor gjøre oss fortrolig med disse usynlige tråder, for at det sosiale kvakksalveri kan opphøre.

Intet er her mer tåpelig enn å ville forsvare illusjonen og illusjonistene, hvilke som oftest i god hensikt ruinerer og ødelegger hva en i de tusen hjem sparer og bygger opp.

Menneskenes biologi er ikke uttømmende eller riktig forstått så lenge psykologien ikke fremmes på en objektiv måte, og enhver tale om å forstå samfunnslivet og dets lover er fäfengt, så lenge massesjelen ikke er erkjent og massesuggesjonen er fullt og helt avslørt.

Om sinnslidelser

Om vi bare hadde fysiske sanser, så

hadde vi bare fysiske lidelser. Men sinnslidelser er ofte verre enn fysiske smerter. Om vi i kortere eller lengere tid bedrager oss selv og hverandre ved å spekulere i luktesans, i smak, hørsel og i rent primitiv fysisk følelse, så vil vår fysiske forholdsvis hurtig reagere og «bedrageriet» vil bli oppdaget. Om vi f. eks. til en tid narrer hverandre til å tro på margarinens og andre surrogaters velsignelser, derved at vi bruker farver, falske etiketter, reklame, velluktende essenser osv. for å innbille hverandre at margarin er bedre enn smør, så vil dette i løpet av et par generasjoner straffe seg på vår fysiske.

De syke helbredes ikke, de blinde ser ikke, men tvertom vil sykdommene bli flere og flere og vokse omkapp med sykehusene. Vi ser jo dette både med vårt indre og ytre øye og tenker ikke over, at vi, når vi kjøper margarin kjøper suggesjon og reklame istedenfor smør.

B.D.B. (1929)

Redaktører 2008

JANUAR:
FEBRUAR:
MARS:
APRIL:Dag Ove Johansen
Astrid Strømme
Dag Ove Johansen
Astrid StrømmeMAI:
JUNI:
AUGUST:
SEPTEMBER:
OKTOBER:
NOVEMBER:
DESEMBER:Dag Ove Johansen
Astrid Strømme
Dag Ove Johansen
Astrid Strømme
Dag Ove Johansen
Astrid Strømme
Dag Ove Johansen

□ AS

Om forholdene i verden og nødvendigheten av Totalitetsøkonomi

I de foregående avsnitt er søkt vist, hvorledes vitenskap og teknikk i løpet av de siste decenni er utviklet i en grad som har skapt *overflod* på jorden av alt det menneskene trenger for å leve. En overflod av livsformødenheter så stor, at muligheten for menneskenes *materielle frigjørelse* derved er innenfor rekkevidde. Den tid vil komme, da det gjennom lønnsomt prisfall blir like billig å skaffe seg et brød som å tappe vann av vannkranen. Vi må komme henimot nullpris. -

Men vi har også sett, at denne overflod nu, i stedet for å skaffe menneskene lettelse og velsignelser er blitt dem til forbannelse. Mens verden idag flyter av velstand, taler folk om «dårlige tider», halve verden går konkurs, fordi det er for meget av alt, de fleste sitter trangt i det «og mangler penger til å kjøpe for», mens mange sulter. *Velstanden når ikke frem til menneskene*. Tvertimot brenner man hveten og maisen og senker kaffen på havets bunn, fordi det «ikke lønner seg» å la menneskene få billig mat. Det hele er et skjærende paradoks og en himmelropende selvmotsigelse. Og dog er det en direkte logisk følge av det samfunnssystem, det kulturtrinn, hvorpå vi lever. *Menneskenes sosiale og økonomiske samlivsform har ikke holdt tritt med den veldige utvikling av produksjonsteknikken*.

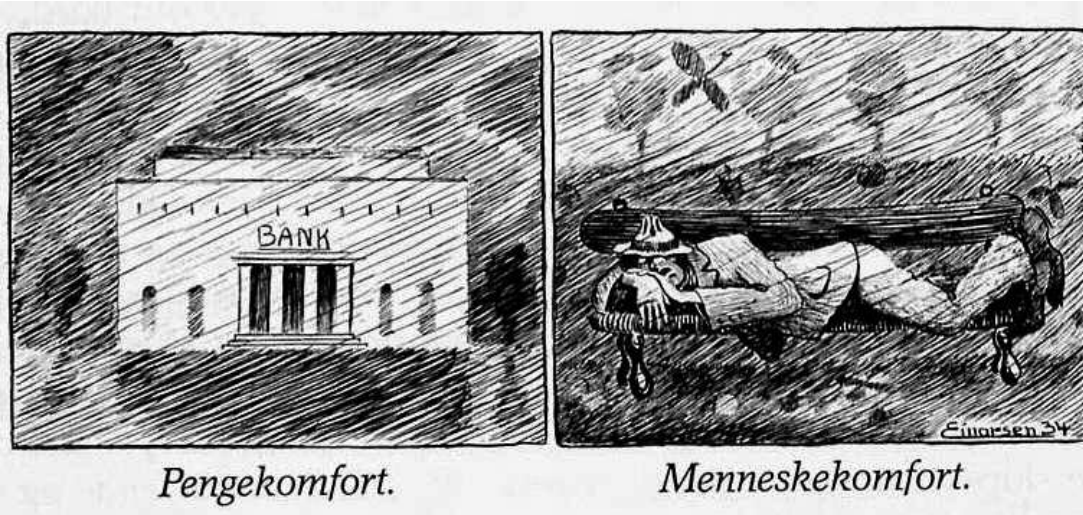
Sammenhengen hermed er at vårt nuværende merkantile system hviler på den grunnid, at produksjonsmengden alltid vil være mindre enn konsumsjonen, - merkantilismen er bygget på forutsetningen om *varemangel*. Bare da er menneskene villig til å betale produksjonsprisen. Og bare når den kan oppnåes er menneskene villig til å produsere. «Lønnsomheten» måles nemlig i *penger*, det er pengefortjeneste og pengeprofitt som er drivfjæren for all merkantil produksjon! Så asosialt er menneskene innstillet idag.

Så setter den vitenskapelige produksjonsteknikk inn med sin veldige overflødig og derav følgende *prisfall*, «lønnsomheten» (i penger) produseres sønder og sammen! All ting stopper opp! *Det merkantile system har overlevet seg selv*. -

Vi vil prøve på å forstå dette forhold mellom forbrukspris (salgspris) og produksjonspris.

For forbruksprisen har vi å regne med den økonomiske autonome lov om tilbud og etterspørsel. Er tilbudet større enn etterspørselen faller naturnødvendig prisene. Er produksjonen overveldende stor går forbruksprisene («salgsprisen») mot null. Prisen på vann og luft er null.

Ved *produksjonen*, ved fremstillingen av varene har vi å regne med den økonomiske lov som a priori sier at *prisen er lik systemets kostende*. Det er alle samfunnets utgifter på samfunnsregnskapets debetside som bestemmer prisen på produksjonen på samme regnskapets creditside. *Produksjonsutgiftene er altså bundne. Det er omkostningene ved det samfunnssystem vi lever under som bestemmer varens pris*.

Når nu utviklingen av naturvitenskap og teknikk gir menneskene en stadig øket produksjonsevne, samtidig som der *ingen* utvikling skjer på det sosiale og økonomiske område den rette vei, mens tvertimot samfunnssystemets omkostninger med alle midler forsøkes, så er det klart at der ikke blir balanse mellom produksjonspris og forbrukspris. De sosiale og økonomiske systemomkostninger er for store.

Det er denne situasjon verden står oppe i idag. Det er den aktuelle oppgave idag å løse dette spørsmål. Prissystemet må vi regne med inntil vi er kommet så langt at pengene har overflødiggjort seg selv.

Hele verden vil nu gjøre det på den måte å tviholde på det merkantile system, som søkes holdt liv i ved at produksjonen innskrenkes, så vi igjen kommer tilbake til *mangelens* tid, hvorved *forbruksprisen* holdes oppe. Dette skjer igjen ved at *alle bransjer og grupper organiserer seg mot hverandre*, for med politiske knep og kunster å gjennomføre produksjonsinnskrenkingen. Det er dette som kalles *prispolitikk* hele verden over. Her hjemme i Norge kalles det særskilt for «*lønnsomhetslinjen*».

Men da innskrenking av produksjonen og ødeleggelse av realverdiene for skinnverdiene, pengenes, skyld er naturstridig og livsfientlig, så ender alle disse misforståtte bestrebelsers med *en verden i kaos, slik som vi idag ser det for våre øyne*. Og treet kan kjennes på fruktene.

Menneskene er fiksert av det gamle merkantile system, som gjelder mere enn menneskenes frigjørelse. Derfor skal det avlegse system bibeholdes og menneskene fortsatt lide. **Ingen vil altså akseptere de fallende priser som er utviklingens mål og innrette seg overstemmende med disse**. Menneskene vil ikke sin egen materielle frigjørelse.

Totalitetsøkonomien erkjenner i motsetning hertil at utviklingen naturnødvendig går mot lavere og lavere priser og rikeligere og rikeligere med varer. Menneskene har lært å la maskinene og naturkraftene gjøre arbeidet for seg, og der er forsåvidt ingen grense. Utviklingens mål i så måte er *den materielle frigjørelse*, som er nådd når alle priser er kommet ned mot null -

altså når det er like billig å skaffe seg brød og andre livsformødenheter som å tappe vann av vannkranen.

Totalitetsøkonomien aksepterer altså de fallende forbrukspriser og den materielle frigjørelse, og angir hvordan man skal gjennomføre *det lønnsomme prisfall*, og altså til enhver tid under denne kontinuerlige og målbevisste prissenkning få balanse mellom produksjonspris og forbrukspris. Slik at om det idag koster 10.000 kr. å leve, så skal prisen, om noen tid være kommet ned i 8000 kr. Senere ned i 5000, 1000, 100 osv.

Dette skjer ved å gjennomføre *et nytt samfunnssystem*, hvor systemomkostningene befinner seg under stadig og selvvirksom reduksjon. Der må gjennomføres dekapitalisering, desentralisering og fritt bransjestyre, hvor man tar menneskenes selvvirksomhet i bruk, mulig gjort ved *en ny mentalitet* som erkjenner vårt sanne forhold til reelle og fiktive verdier, og som erkjenner vår sosialiserte skjebne og derfor riktigheten av det kristne gjensidighetsbud, og dermed også det rette forhold mellom produsent og konsument som mennesker.

Ved systematisk og planmessig overgang til de nye tingenes orden reduseres systemomkostningene og dermed også produksjonsprisene langsomt men sikkert nedover, slik som det vil fremgå ved studiet av samfunnsregnskapet, som til enhver tid registrerer omkostningene, hvilket forstås av enhver bokholderikyndig. Men et slikt samfunnsregnskap har til dato ikke vært praktisert av de styrende i vårt land eller noe land i verden. Og det er på disse punkter hele verden har hengt seg opp.

Også pengemessig vil altså et prisfall kunne organiseres lønnsomt, på samme måte som en prisstigning nu også kan frembringe pengelønnsomhet fordi man tror oppkapitalisering er den rette vei. Prisfallet organiseres like enkelt lønnsomt ved *nedkapitalisering*, når menneskene av overbevisning går inn for realisasjonen herav, og i smått og stort ved alle leiligheter og i alle forhold praktiserer og innretter seg overensstemmende med dette prinsipp. -

Det er da klart at jo lavere prisen etterhvert blir, desto større mengde av produksjonen kan konsumeres.

Totalitetsøkonomien baseres på

individualitet og «*privat tiltak*» og «*privat eiendomsrett*», og drar seg den forhåndenværende høye produksjonsteknikk til nytte, og bringer menneskene *den materielle frigjørelse*, som er utviklingens naturlige mål. «Totalitetsøkonomien» løser denne oppgave. Og er det økonomiske system og det livssyn og samfunns-syn som D. Dybwad Brochmann med støtte i Bibelens og evangeliens lære i snart 20 år har fremholdt for menneskene som det rette, men som vår generasjon ikke har villet lytte til. *Begivenhetene* i verden virker dog fra dag til dag i favør av totalitetsøkonomien, og viser at dens inspirerte sannheter er riktige. Menneskene står seg derfor på å forlate det gamle foreldede samfunnssystem hvorunder vi lever, og gå over til de synsmåter som Bibelen og totalitetsøkonomien fremholder.

Totalitetsøkonomien hviler på den bevisste erkjennelse, at menneskehetens økonomi er lenket inn i og uløselig knyttet til den storstilte *universelle økonomi*, hvis stoffskifter og sirkulasjonsprosesser den må følge. Vi bygger på erkjennelsen av at all stoff og all energi er evig. Intet går til spille. Som følge herav *er de råstoffkilder som menneskene trenger for produksjon av sine livsformødenheter uuttømmelige*. Vi behøver i så måte ikke å

engstes for den dag imorgen, som der universelt sett er sørget for. Derfor heter det også: «Gi oss idag vårt *daglige* brød». Det får vi også når vi bare innretter vår menneskelige økonomi i overensstemmelse med den universelle økonomi, som må være vårt forbilde. -

Totalitetsøkonomien, helhetsøkonomien, bygger videre på det *grunnprinsipp*, som burde være det selvfølgelige og selvgitte for siviliserte mennesker: *produksjon for produksjonens og menneskenes skyld* (altså ikke for pengenes!) Den nye lære bygger på den eksisterende *storslåtte arbeidsdeling* og *spesialisering* og *differensiering*, som finnes overalt i naturen, og hvorpå hele den moderne kultur hviler, vi erkjenner at verden er blitt «*liten*», takket være de vidunderlige utviklede kommunikasjonsmidler, og at hele verden som følge av disse ting må *samarbeide* og *samvirke* - med færrest mulige stengsler mellom menneskene, mellom klasser og nasjoner, *idet vår skjebne objektivt sett faktisk allerede er sosialisert*. **Mitt vel er alles vel, alles vel er mitt vel. Alle er vi både som individer, klasser og nasjoner, avhengig av hverandre. Alle har vi i virkeligheten felles interesser. Jeg er avhengig av gårdbrukeren og melkeleverandøren, skomakeren og bakeren, «borgerne» er avhengig av «arbeiderne», og vi nordmenn har nytte av amerikanerne, tyskerne og kineserne, likesom disse folkeslag på forskjellig vis har nytte av oss. Vi er alle en helhet. Verden er en totalitet.**

Vi bygger på den erkjennelse, at likesom der innen en stor familiehusholdning må være *plan* og *orden* i å skaffe tilveie de tilstrekkelige livsformødenheter, på samme måte må der innen husholdningen for den familie som heter menneskeheten være fornuftig plan og mening, verdenshusholdningen må bygges på rasjonell og økonomisk produksjon og konsum. *Totalitetsøkonomien er med andre ord planmessig økonomi i god betydning*.

SL – prisen eller – Til samfunnslivs pris?

Mange øker – prisstigningen især, på alle fronter – nu og her. Blad-trykk, papir, diverse mere; plus ekspedere og distribuere.

Slik sett er prisen labil. Prisen på bladet er stabil! Blant gode grunner til å prioritere: BLADPENGER. Utsett ikke mere.

S.O.H.

PS: Svikt ville være urettferd; uverdigg – under menneskeverd... Vår skjerv til økning av rettferden, blir bidrag til å bedre verden - - -

Overlever familien?

Av Astrid Strømme

Familien er en universell institusjon. Universell er den fordi at alle kulturer har en eller annen form for familie. Familieformene, derimot, varierer i funksjon og struktur. Vi vet at variasjonen har sin bakgrunn både i oppbyggingen av samfunnet, og i det verdi- og trogrunnlag som preger det.

Det er gjort visse undersøkelser for å finne ut om det er noen trekk i familieformene som går igjen. Blant annet har George Peter Murdock undersøkt 250 små og store samfunn, og på denne bakgrunn har han slått fast, at det til tross for mangfoldet i de forskjellige familieformene, likevel eksisterer to trekk som er felles. For det første så har alltid de enkelte familiemedlemmene hatt sine bestemte plikter og rettigheter. For det andre så har familien aldri vært å betrakte som et privat anliggende, men som en offentlig institusjon. (R. Myhre, 1994).

Nå skal jeg ikke forsøke å drøfte dagens familieform ut i fra de her gitte kriteriene, selv om det kunne ha vært av interesse. Antagelig eksisterer det empiriske undersøkelser som sier noe om hvordan det står til med de enkelte familiemedlemmers plikter og rettigheter. Jeg vil likevel ut i fra skjønn eller tolkning tro at det står sånn passe til med de plikter og rettigheter som eksisterer i dagens familieliv. Dette er noe som en kan vurdere seg ut i fra det faktum at dagens barn og unge er skilt ut av produksjonsfellesskap. Det er ikke slik lenger, som det var i det gamle bonde-Norge, at våre unger helt fra barnsben av deltok i fellesskap med mor, far, søsken og venner - og slekten naturligvis, om livsoppgavene. I dag dreier familielivet seg mye om å være sammen om å kjøpe og forbruke.

Allerede i 1977 hevdet Lasch at familien på 90-tallet hadde mistet de oppgavene som gjør et fellesskap mulig. Kjærlighet, varme, trygghet, nærhet som ikke kan oppstå i det tomme rom. Når man nøyter seg med å spise sammen, sove sammen, se på fjernsyn sammen, er ikke følelsene forankret i en virkelighet. Gode følelser springer ut av det en gjør for hverandre. Hvis familien kjøper med seg hjem alt den skal bruke, mat, klær og underholdning, er alt laget av andre, og det finnes ikke lenger noe man gjør for hverandre. Da kan det heller ikke oppstå gode følelser som er varige. Familien i det typiske kjøp- og salgssamfunnet kan ikke være noen

lykkelig familie (E. Nordland, 1986). At volden i hjemmet øker må nødvendigvis henge sammen med disse forholdene. Men det har også noe å gjøre med at selve strukturen i samfunnet, det pengeøkonomiske systemet, formidler til oss at en slik uøkologisk livsstil er attraktiv å streve etter.

Industrisamfunnet har ført til at familieformene har endret seg. Storfamilien ble gradvis til kjernefamilien.

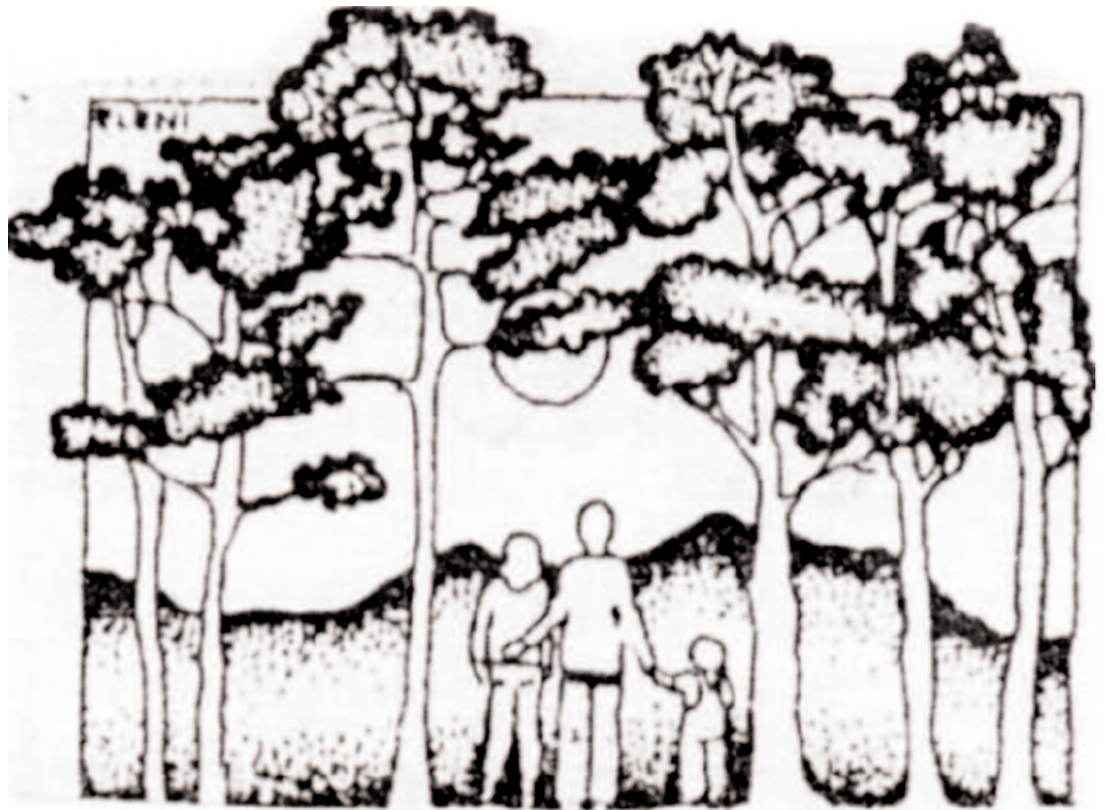
Alternative boformer er nå under utvikling. Hele tiden pågår det dialektiske endringer som forandrer vår livsstil og våre familie-strukturer.

Tiåret mellom 1950-1960 forstås av forskere som en stabil periode i barns historie. Dette har noe å gjøre med at det rådet stabile kjønnsroller i hjemmet. Mor var hjemmeverende og holdt orden på det meste innenfor husets fire vegger. Hverdagen, ja, ukene og månedene var preget av oversiktighet og strukturerte livsforhold. Far var i lønnsarbeid og stod som familiens økonomiske forsørger. Familiestrukturen bygde dessuten på det gamle livssynet med far som overhodet og med mor som underordnet. Under mor stod barna. Fostningsfilosofien dreide seg den gangen, som i dag, om å tilpasse barna til det rådende verdisyn. I følge Jesper Juul (dansk familieterapeut) var barneoppdragelsen sosialt vellykket, men under overflaten truet likevel sykdomssymptomene, da det var så altfor mye «inne i oss» som ikke fikk naturlige vekstvilkår. Bruk av narkotika, alkohol, vold, kriminalitet er slike sykdomssymptomer på hvordan mange har det inne i seg.

Samfunnsforandringene tiltok utover på 60-tallet. Det må økonomisk vekst til, het det seg - og det gjør det jo stadig, for at vi skal løse våre problemer. Dette er klar tale til hjemmene. Vi må forbruke mer og slik ordne opp i vår manglende evne til å skape varme, gode og sunne fellesskap. Det ligger i sakens natur at dette ikke er mulig å få til.

Den økte geografiske mobilitet på 60-tallet rev opp røttene til mange familier. Noen familier flyttet fra landet til byene. Andre familier igjen flyttet fra byene ut i periferien. Skilsmisene økte nærmest i samme takt. Mor gikk ut i arbeidslivet, og institusjonene med sin pålagte og utenfrastyrt fostring overtok oppdragelsen på godt og vondt.

På 70-tallet ropte en del forskere som f. eks. Christopher Lash, Neil Postman og her i Norge bl. a. etnologen Åse Enerstedt et varsku! Nå bar det nedover bakken med barna. Kritikken lød på det som vi

kaller psykologiske, pedagogiske og sosiale forhold. Blant annet het det seg at:

Barna har fått det vanskeligere enn før fordi de er mer ensomme. Dette har å gjøre med at barn leker mindre med andre barn, og at de er dårligere integrert i det større voksne samfunnet. Barn har også fått det verre fordi de mishandles av foreldre, og fordi familien oppløses av skilsmisser. Kjernefamilien er dessuten preget av privatisering og intimisering, slik at annen familie, slekt og venner har små sjanser til å bistå med sosialiseringen, og dermed være til gagn for barnet. Barn presses, dessuten, inn i voksenstyrte aktiviteter, og får lide under mangelen på psykologisk modenhet hos de voksne. Pessimister, blir disse omtalt som, som er så negative på barns vegne.

Optimistene, derimot, sier at barn og unge har fått det bedre i hele vårt århundre. Blant annet er barnets helse og hygiene blitt betraktelig forbedret. Materielt har de vel neppe hatt det bedre. Tilsynelatende er det også stor oppmerksomhet rettet mot barn og unge sine livsvilkår. Det er i seg selv positivt, men ikke nok til å sikre at barn og unge får utvikle sitt potensiale som menneske. Dessverre så gjør ofte institusjonaliseringen av våre liv oss til passive, tause og lydige personer. Slike personer er lite egnet til å få stoppet f.eks. økokrisen. Som kjent er det et stort antall mennesker som tror at «det nytter ikke». Vi kan ikke gjøre noe med samfunnsutviklingen. Har ikke dette en sammenheng med vårt fostringsideal, mon tro?

Forandringer i barn og unge sine livssituasjoner er ofte et resultat av forandringer i familiesituasjonen, som igjen ofte er en følge av overordnede, økonomiske betingelser i samfunnet. Dette er avgjørelser som ofte taes langt utenfor en families rekkevidde. Det er helt nytt, sier Eva Nordland, at mennesker som har nok mat, bolig, utdanning, helse og et relativt langt liv foran seg, er villig til å la seg avsette og bli styrt av beslutninger tatt i lukkede møter i noen få maktsentre. (E. Nordland, 1986).

Matti Bergstrøm sier at det er den analytiske tenkemåten, som nå gjennom syr samfunnet vårt, som

har «skylden». Tenkemåten splintrer alle helheter med sin vektlegging på et ensidig kunnskapsbegrep, og det attpåtil uten å lære den oppvoksende generasjon noe om verdier, etikk og moral. Folk flest er ikke i stand til å oppdage, at det tross alt ikke er uforanderlige forhold vi står overfor.

En familie er å forstå som en helhet. Men de pågående endringsprosessene har nå gjort sitt til at stadig flere kjernefamilier er i oppløsning, spesielt i byene. Avviklingen av kjernefamilier til alternative boformer går meget raskt. Toffler har påvist at den tradisjonelle amerikanske kjernefamilien antagelig bare passer for 7% av dagens amerikanske familier, og at 70% av voksne amerikanere ikke bor i en slik familie. (P. Dalin, 1994). Og som sikkert mange vet, følger vi i Norge, og til dels i andre industriland, det samme eller et liknende utviklingsmønster.

Her i Norge er ikke utviklingen av alternative boformer kommet så langt. Men vi vet at det stadig etableres forskjellige nye typer boformer. Bofellesskap for psykisk utviklingshemmede er i dag vanlig, og flere spirituelle boformer er i Norge under utvikling. På grunn av at de nye boformene ofte mangler en stabil ideologisk eller livssynsforankret plattform, har en del av disse vist seg å være lite levedyktige. Men antagelig er det et spørsmål om tid, før man lærer å håndtere problemene.

Vi skal også være klar over at det her i Norge er økologiske orienterte boformer på planleggingsstadiet. Sverige har f.eks. 15 økobyer. Økobyer inneholder alle elementer innenfor et begrenset område: Arbeid, bolig, rekreasjon, energikilder, sosiale samlingssteder og lignende. I økobyene er dessuten menneskelig aktivitet integrert med naturen på en skånsom måte. Videre så er økobyene berekraftige ettersom de ikke bruker mer ressurser enn de skaper, og kan derfor med fordel fortsette inn i fremtiden. Økobyer finnes i dag bl. a. i Tyskland, Skottland, Frankrike og som sagt Sverige. Slike økobyer er sikre skritt ut av miljøkrisen.

En måte å sammenfatte det som her er sagt, er å peke på at den vestlige verden er inne i en verdikrise.

Det gamle verdisynet er nå i ferd med å oppløse seg selv. Jesper Juul sier at de nye familieformene er spennende, og han ser for seg et familieliv hvor kjønnene har utviklet seg til å bli likeverdige partnere. Likeverd, sier han, har alltid vært den eneste veien ut av psykologiske konflikter og eksistensielle kriser. Elementer i helbredelsesprosessen er begreper som egenverd, verdighet, å være seg selv bevisst, og å si ifra, og å sette grenser (7.7.1996).

Litteratur:

R. Myhre: «Oppdragelsen i et helhetsperspektiv. Ad. Notam Gyldendal, 1994
J.E. Myhre: «Barndommen i storbyen». Universitetsforlaget, 1994
E. Nordland: «Miljøpedagogikk». Tano, 1996
J. Juul: «Ditt kompetente barn». Pedagogisk Forum, 1996
Folkevett: «Fremtidens grønne byer». 3/96

R.b.m.:

Spør heller om ekteskapet overlever. «Kun formen går tapt» sang Bjørnson.

Ho er som ei gamal mor, jorda

Av Armand Edgar Nyhus

Ho er som ei gamal mor, jorda
Ho skrantar
og krokmar i kroppen
etter vår uforstand

Er som ei gamal mor
etter rovdrafta
som pengetenkninga
fører med seg

Skogane hennar står
glisne og ribba
ho har ær på ær,
etter oss

Renter til besvær

Renter er en viktig del av en banks inntekts- og utgiftsposter. For banker som vil være transparente, er det en utfordring å få belyst det som skjuler seg i renten. Det har gjennom tidene vært motforestillinger mot i det hele tatt å ta renter på lån. Hva er så det vanskelige med renter?

Av Erik Siem, nestleder i forstanderskapet i Cultura Bank

Kanskje har rentens dårlige rykte sammenheng med at penger opprinnelig var edelmetaller, og at det virket unaturlig at de skulle formere seg av seg selv. Eller kanskje var det oppfatningen om at tiden var guddommelig, og at en ikke skulle tjene penger på tid.

Renter og religion

I den vestlige verden er rente ikke lenger forbundet med umoral. Islamister og andre grupperinger betrakter imidlertid renter som en uting, som må forbyes eller unngås. I tidligere tider hadde også Europa et negativt syn på renter. Motstanden oppsto muligens fra kirkelig hold allerede på 300-tallet, og ble forsterket på 700-tallet under pave Leo den Store. Situasjonen tilspisset seg ytterligere på 1100-tallet, og i 1179 bestemte pave Alexander III at de som krevde renter ville bli ekskommunisert og skulle nektes kristen begravelse. Etterfølgende paver henviste blant annet til Lukas 6:35. Etter hvert som finansiering ble en mer og mer kompleks bransje, endret kirken sin holdning til renter - men så sent som i det 17. århundre var renter, for en kort periode, forbudt i England.

Jødene var også i utgangspunktet forhindret fra å ta renter, med begrunnelse i Talmudiske skrifter. 5. Mosebok, kapittel 23, vers 19 og 20 sier imidlertid: «(...) til fremmede kan du låne ut med rente, men til dine brødre skal du ikke». I Middelalderen ble dette brukt til å frita jødene fra forbudet mot å ta renter, og mye utlånsvirksomhet ble utført av jøder.

Muslimere har fortsatt forbud mot renter; i stedet for renter blir långiver ofte med på å ta risiko, og får til gjengjeld en del av resultatet fra det finansierte prosjektet.

Et aspekt ved renter som gjør at de blir mindre besværlige, er at de kan betraktes som en erstatning for en moralsk forpliktelse til å gi lån tilbake hvis långiver selv, på et senere tidspunkt, skulle ha behov for lån.

Renten har flere elementer

I dagens vestlige økonomi inneholder renten flere elementer: risikopremie, inflasjonskompensasjon, dekning av omkostninger ved å etablere lånet og administrere samt et element av ren fortjeneste. En etisk vurdering av rentens komponenter kan se slik ut:

1. Inflasjonskompensasjon er stort sett uproblematisk, men kan inneholde fortjeneste eller tap på langsiktige fastlån, avhengig av hvordan inflasjonsutviklingen blir estimert.
2. Omkostninger ved å etablere og administrere lånet er en serviceytelse som bør være berettiget en rimelig fortjeneste på linje med andre serviceoppdrag, som for eksempel betalingsformidling i en bank.
3. Risiko ved utlån er også stort sett uproblematisk når reell risiko med en liten margin dekkes.
4. Fortjeneste utover de tre ovennevnte punkter kan fremstå som etisk problematisk for noen. Rentens fjerde, rene fortjenesteledd gjør det mulig å tjene penger utelukkende ved å eie penger. Det er tilsynelatende ingen reell økonomisk verdiskapning inne i bildet.

Rentefortjeneste kan sammenlignes med et «nullsumspill»; det vil si at det den ene tjener, blir tap for noen andre. Men renter er i dag mer komplisert enn som så: Sett fra en banks ståsted kommer et element til som påvirker utlånsrente, nemlig den rente banken må betale for innskudd fra kunder og lån fra andre banker. Denne renten består i utgangspunktet av de samme ovennevnte elementene, som banken

viderefører til sine kunder ved å bakte dem inn i utlånsrenten.

Ett av unntakene er Norges Bank, som fastsetter renten ut fra helt andre kriterier: Norges Bank bruker styringsrenten/foliorenten til å styre det økonomiske aktivitetsnivået i landet. Når sentralbanken setter opp renten, har dette derfor ikke noen direkte sammenheng med de fire elementene ovenfor å gjøre - men effekten kan likevel sammenlignes med fortjenesteelementet. Norges Bank får penger inn i vår felleskasse, og alle låntakere må ut med tilsvarende beløp. Tilnærmet skjer det bare en omfordeling av penger.

Rentefortjeneste kan sees på som uberettiget

I dagens økonomi er det vanskelig å skille mellom finansielle transaksjoner som er nødvendig for verdiskapning, og de som bare er et «nullsum-spill» - «veddemål» med en tapende og en vinnende part. Det er liten tvil om at sistnevnte form for transaksjoner som for eksempel valutaspesulasjoner, er for dominerende. På samme måte er det kanskje med renter; det er vanskelig å trekke grensen mellom den delen av en rente som er berettiget fordi den dekker omkostninger, og den delen som bare er rentefortjeneste. Sistnevnte element kan det være berettiget å ha motforestillinger mot. Rentefortjeneste kan sammenlignes med fortjeneste på andre varer som alle trenger, for eksempel matvarer. For slike varer vil det kunne være etisk problematisk å beregne seg en ublu fortjeneste.

Hittil har Cultura Bank etter skjønn prøvd ikke å ta rentefortjeneste på utlån, men har hatt fortjeneste på likvidplasseringer blant annet i Norges Bank. En fremtidig oppgave for banken kan være å kvantifisere rentens fire elementer i årsregnskapet, slik at det rene fortjenesteelementet fra renten synliggjøres.

Pengevirke 1/2008

Satans strategi

All sunn fornuft er helsenær, sunt balansert og sannhetskjær. Men det er ei hva Satan ønsker så han sin strategi utpønsker. Han oppnår enklest hva han vil, når mange tror han ei er til...

Usant og usunt er beslektet - forfører vett og intellektet. Især hos alle slike, som Diabolos ville like: Som seg selv intet nektet.

Lyst-impulserte «allierte», som usunne innskytelser forfektet og naivitet formerte: Man føler seg stort sett ei sykkelig - norsk mat er da vel farefri?

Godtroende går det ofte ille, ved det som virker - i det stille... Den Onde fikk det som han ville.

Vi matforgiftes stadig verre. De kreftsyke blir ikke færre. Profitten øker for de pengekjære, som setter andres helse rått på spill, som de ei tar det minste hensyn til. Ved kjemibelastet næringsproduksjon. Slik Satan vil.

Han kamuflerer med sitt beste trikk: Å *snikforgifte* - uten dramatikk. Lar kjemikaliseringsen skje pent og stille, så folk ei aner uråd, kan gå ille.

Slik at man aner fred og ingen fare, og ikke gjennomskuer Satans snare. Det gjelder fysisk og mentalt: Satan forgifter gjerne alt!

Lar gjerne kreften vokse, gjennom mange år - så folk ei skjønner hva som foregår - når den slår til - så det forslår! Når man de første svulster får...

Sunt tenkende som helsen vil bevare, utsetter seg ei mer for kronisk kjemi-fare. De vil *belive* seg, ved *økologisk* levevis. Som mange gjør, til jordnær pris.

Svein Otto Hauffen

Hva fremhever B. Dybwad Brochmann?

av S.O.H.

I «Kunsten å lese Bibelen» leser vi: «Vi skal være forsiktige så vi ikke puster oss opp og kaller oss lærere, for vi har ingen annen lærer enn Kristus og han tok ikke eksamen og spiste ikke av kunnskapens tre. Hans hensikt er at vi skal få tid og ro på oss til å reflektere riktig».

En konsekvens av denne påvisning er at følgende, såvelsom artikkelen: «Hva har vi oversatt?», er stilet i en spesiell kort-form, begrenset til det viktigste; som muliggjør vesentlig utbytte - ved uforhastet lesning. Sistnevnte øker samtidig minne-muligheten, for det huske-verdige.

Konklusjoner

BDBs kirkekritiske utsagn gjentas gjerne. Hans «selv»-kritiske glemmes gjerne. Bl.a. to konklusjoner han betydningsfullt betoner i flere bøker:

- 1) Betydningen av respekt og YDMYKHET overfor Sannheten og Jesus Kristus.
- 2) KRISTUS var 100% bevisst. Vi andre bare 10-20% bevisste!

Innbildske innbilder seg selvsagt at det ikke gjelder dem. BDB derimot tok den bevissthetshøynende, vekkende konsekvens til seg; - og innskjerper på flere måter det han noen ganger kort uttrykker slik: «Vår sjel higer bort fra «dyret under dets oppvåknen». Vi vil en høyere bevissthet, fordi vi vet at den finnes i Kristus Jesus». Realis-

ten BDB visste at det ikke oppnåes selv-virksomt. Kun når vi selv er virksomme! Bevisst virksomme - på rette side... For: «Den lavere bevissthet bekjemper den høyere bevissthet!»

Følgelig innskjerper han konsekvent: «Kamp mot lavere bevissthet!» I oss selv.

Fandens etterlatte -

Lett glemmes at BDB skrev en hel bok: «Fandens etterlatte papirer» med samme hovedperson som i tidenes mest berømte real-symboliske sjeledrama: Goethes «FAUST». Hvor Mefisto/Satan tar inner-svingen på nesten alle. - I samsvar med Johannes Åpenbaring, hvor Seeren profetisk visjonært, karakteriserer Den Hellige Trefoldighets (Faderen, Sønnen, og Den Hel-

lige Ånd) mektige motmakt - den trefoldige ondskap, slik: «Og jeg så at det av dragens munn og av dyrets munn og av den falske profets munn kom ut tre urene ånder som lignet padder; for de er djevleånder som gjør tegn». «Og forfører hele jorderike». Joh.åp. 16.13.

Og hva sier den 100% bevisste? Meget! Bl.a. en megetsigende ytring: «Våk opp! Vokt dere, for deres motstander, Djevelen!» Gryende oppvåkning skjer hvor man ikke undervurderer sin motstander, men blir våken for livsrealismen i en av Bibelens mest opprystende ytringer i Joh. første brev. Hvor Sannhetens lynglimt avslører livsløgnens kollektive illusjon: «Hele verden ligger i det onde!»

Dybwad Brochmanns forfatterskap

Av Even Lorch-Falch

(Fra avhandlingen «B.D.B. og samtiden», Univ. i Trondheim, 1971)

BDB's forfatterskap består av ca. 40 bindsterke verker på ialt 6600 sider. For det meste må vel det han har skrevet, betegnes som essayistisk litteratur, spekket med allegorier, aforismer og lyrikk. Sitater fra kjente og ukjente forfattere og forskere fra alle verdens kanter forekommer ofte.

I sitt forfatterskap griper BDB inn på så mange områder. Det var en hel livslære han kom med. Riktignok var han autodidakt, men han behandler med den største selvfølghet sosiologiske, psykologiske, sosialøkonomiske og teologiske spørsmål. Mens vi ellers er vant til at det i akademiske kretser og på akademiske områder tenkes og forskes analytisk, var BDB's tenkning en syntetisk tenkning. BDB søkte å realisere hva den meget ansette engelske vitenskapsmann J. G. Bennet hevdet, at vi må gå over fra den fragmentariske og til en mere sammenhengende tenkning, for å få et overblikk og et helhetssyn.

Men denne samme syntetiske tenkning gjorde at BDB hadde vanskelig for å bli forstått og anerkjent, fordi hele hans måte å tenke på var så fremmed for den vanlige akademiske tenkemåten.

Ut ifra et akademisk synspunkt er det den mangel ved BDB's arbeider at hans fremstilling er blotet for enhver systematikk. Hans inndeling i kapitler og underavdelinger under kapitlene er ikke basert på prinsipielle distinksjoner. Inndelingen virker helt tilfeldig, preget av øyeblikkets innskyttelse. Han anvender assosiasjonslogikken. Denne uakademiske fremstillingsform er en av årsakene til at han har hatt så vanskelig for å vinne anerkjennelse som den betydelige tenker han utvilsomt er (universitetslektor Jørgen S. Steen, «Et tredje standpunkt», artikkel i Det nye Samfund nr. 1 1956). Sakkyndigheten har stort sett neglisjert ham, med få unntak som f. eks. professor Ragnar Frisch, professor Johan Vogt, professor Martin Strømnes, professor Karl Vold, universitetslektor Arild Haaland, rektor Erling Kristvik og den svenske lektor og konsulent ved det svenske forlag «Natur och Kultur», Bengt Lindwall, som etter krigen har introdusert BDB på det svenske marked («Konsten att lesa Bibelen» av BDB, Uppsala 1953), samt ingeniør Feuchtenhofer i Wien, som har oversatt BDB-litteratur til tysk.

Den alminnelige uvilje mot å sette seg nærmere inn i BDB's forfatterskap kan også skyldes den sterke polemiske tonen som preger meget av det han skriver, de ofte voldsomme utfall mot våre ledende autoriteter i stat, kirke og vitenskap, med kritikk av de idéer de er talsmenn for på sine respektive områder. Dette er psykologisk sett forståelig, men saklig sett meget beklagelig. Det hadde vel vært riktigere og nyttigere om man i stedet for å bli irritert over formen og den polemiske tonen tok hans forfatterskap opp til saklig bedømmelse, og forsøkt å gjendrive hans idéer med

argumenter i stedet for med taushet, som tilfellet stort sett har vært etter rettsaken mot ham. Universitetslektor Jørgen Steen ved Norges Lærerhøgskole har pekt på («Et tredje standpunkt») at BDB's idéer representerer et grunnsyn som er likeså radikalt nytt i forhold til den materialistiske positivistiske radikalisme, som denne åndsretning var ny i forhold til den romantiske spiritualisme som den i sin tid avløste. Men dette må ikke fortolkes slik at BDB's idéer uten videre kan sies å representere en ny spiritualisme. Den er ingen ren antitese til materialismen, men snarere en ny syntese mellom materialisme og spiritualisme.

BDB's filosofi er imidlertid ikke en uorganisk blanding av materialistiske og spiritualistiske synsmåter. BDB er ingen eklektiker. Han er en utpreget selvstendig tenker. Naturligvis finner man her og der innenfor hans system tanker og synspunkter som har vært hevdet av andre før ham. Man aksentuerer, den vekt han legger på de idéer han har overtatt på de forskjellige enkeltområder, den betydning han tillegger dem innenfor sitt idésystem, er ny. Og hva vesentlig er, selve syntesen, idésystemet som sammenhengende hele, er ny.

Blant dem som har betydd mest for hans åndelige utvikling har BDB selv oftest nevnt August Comte, Thomas Carlyle, Heinrich Heine og, som den viktigste av dem alle, Sigmund Freud. Videre har han sikkert mottatt inntrykk av Tolstovs kristelige anarkisme, som Arne Garborg, Ivar Mortenson og Chr. Collin var sterkt påvirket av og har gjort kjent. Her minner forøvrig BDB's ideer kanskje enda mer om en viktig retning innen polsk filosofi i forrige århundre, den såkalte «messianisme». Men denne åndsretning, som er ukjent her hjemme, har han sikkert ikke hatt kjennskap til.

Av menn her hjemme som BDB har lært av, pleide han å nevne sin far, tidligere stiftsprost i Kristiansand, senere sokneprest på Ringsaker, J. H.H. Brochmann, som i sin tid var en meget kjent og lærd teolog. Han hevdet et temmelig selvstendig syn på kristendommen, noe som brakte ham i et skarpt motsetningsforhold til den kjente biskop J. C. Heuch (som også Arne Garborg kom i feide med). I sin siste bok, «Livsløgnen i faresonen» (eget forlag, Bergen 1954), gav BDB for første gang en utførligere framstilling av den side ved sin fars kristendomsoppfatning som har hatt betydning for hans eget kristendomssyn. Dermed har denne boken en særlig interesse for dem som er fortrolig med BDB's idéer.

Er BDB's idéer ren filosofi? Nei. Dette gjelder ikke bare den formelle siden av hans tenkning, men også for en stor del dens innhold. Han opererer ikke med de typiske filosofiske problemstillinger, tar ikke opp til behandling i eksplisitt form de metafysiske (de ontologiske) og erkjennelsesteoretiske problemer. Heller ikke de etiske problemer behandler han særskilt. Det han beskjeftiger seg med, tilhører mer de vitenskapelige enkelt-disipliner enn filosofien. De ligger innenfor psykologiens (særlig sosi-

al-psykologiens) sosiologiens, sosialøkonomiens, statsvitenskapens og sist, men ikke minst, teologiens område. Nå tilhører ikke de nevnte vitenskaper de eksakte (matematisk-kvantitative) som arbeider uten enhver bevisst eller ubevisst metafysisk forutsetning. Som kriterium på disse vitenskaper kan vi anse det forhold ved dem at der ikke gjør seg gjeldende noen slags -ismer eller retninger som bekjemper hverandre innenfor dem. Dette er derimot tilfelle med de ovennevnte vitenskaper. Deres dyrkere danner forskjellige retninger, skoler eller hva en nå vil kalle det, som hevder motsatte synspunkter i helt vesentlige spørsmål. Dette er et tydelig vitnemål om at de bygger på forskjellige filosofiske utgangsposisjoner. Dybwad Brochmann kan derfor ikke unngå å bygge på visse filosofiske grunnforutsetninger og beskjeftiger seg med de konsekvenser som disse forutsetninger fører til innenfor de idéssammenhenger det gjelder. Av slike forutsetninger som han bevisst eller ubevisst legger til grunn kan nevnes:

Metafysiske - Guds eksistens.

Erkjennelsesteoretiske -

at det gis en objektiv sannhet om de sentrale menneskelige livsansligninger, og at mennesket ved hjelp av sin fornuft kan erkjenne denne sannhet.

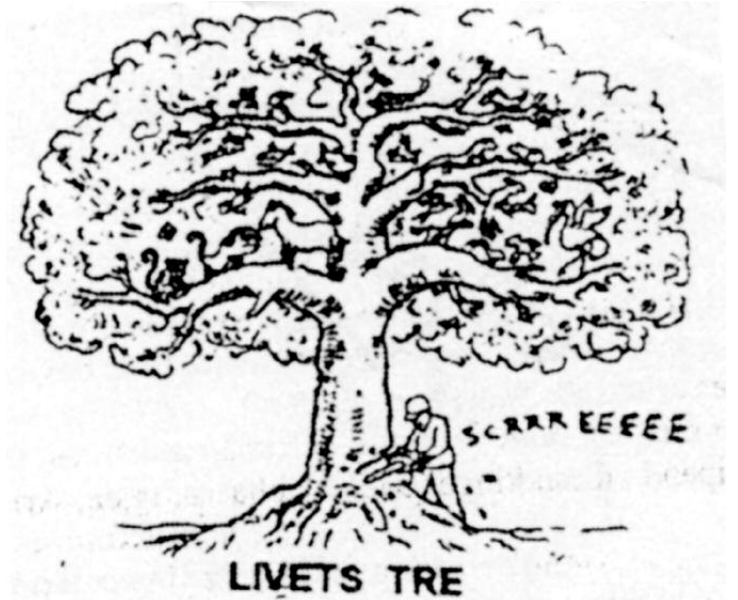
Etiske -

at den kristne etikk har universal gyldighet.

Ettersom BDB ikke følger den tradisjonelle metode for enkeltvitenskapelige arbeider, er det derfor riktigst å henregne hans arbeider til filosofien.

Betrakter man BDB's idéer på bakgrunn av de alminnelige europeiske åndsstrømninger, må man si at de på avgjørende måte er preget av evolusjonismen og framskrittstroen fra siste halvdel av forrige århundre. De er inspirert av det optimistiske syn på menneskelivet og dets muligheter som via August Comte kan føres tilbake til St. Simon. BDB's kulturoptimisme er så sterkt at man bent fram kan betegne den som en slags Chiliasme (læren om et kommende tusenårsrike har på jorden). Han hevder at det er mulig for oss å overvinne de store hovedvanskeligheter av økonomisk, politisk og internasjonal art som menneskene har stridd med ned gjennom historien. Det står altså i menneskelig makt å realisere et harmonisk, samarbeidende fellesskap av alle verdens folk, og således forvandle den splittede og innbyrdes stridende menneskehet til et samfunn av frie, lykkelige mennesker.

Hva er så det mest sentrale i BDB's samfunnsfilosofi? Universitetslektor Jørgen S. Steen mente det var hans nye maktlære. All samfunnsmessig maktutøvelse over menneskene er etter BDB's mening basert på rent åndelige fundament. Man kan altså si, mener BDB, at all politisk makt, ja til og med den militære maktutøvelse, er åndsmakt i siste instans. Dersom et regime med hell skal lykkes i å anvende samfunnets fysiske maktapparat som støtte for sitt herredømme, er det nødvendig at det nyter alminnelig tillit og respekt, og dermed lojalitet, hos størsteparten av befolkningen. Men tillit og respekt er åndelige kvaliteter, ikke fysiske. Her kommer tanker, følelser og stemninger inn i bildet, samt viljeimpulser, hvilket er data av rent mental art. BDB henviser til de store revolusjoner i historien som støtte for denne sin lære. Dersom en tilstrekkelig stor del av de samfunnsbevisste og opplyste lag av befolkningen har mistet troen på og tilliten til et politisk system, så faller det. Dette gjelder selv den sterkeste opptømrede enevoldsmakt. Maktøverne vil således ikke lykkes i å tilveiebringe en sterk nok opplutning fra massene til å forsvare (the establishment) med fysiske maktmidler i tilfelle et opprør. I stedet faller flere og flere av de opprinnelige trofaste ifra, og til slutt må maktøverne kapitulere. Skulle det imidlertid lykkes vedkommende regime å slå ned opprøret og få herredømme over situasjonen, vil også dette skje på den samme rent mentale basis: mistilliten var ikke bevisst nok, men svak og vakkende og ikke tilstrekkelig utbredt, mens troen på det bestående regime var ennå forholdsvis fast. Den amerikanske samfunnskritiker, Erich Fromm, peker på det samme fenomen i sin bok «Flukten fra friheten», og er vel den som kommer BDB nærmest i konklusjonene av de mer kjente samfunnsfilosofier. For å underbygge dette med de åndelige faktorerens betydning i den politiske maktkamp, pleide BDB å henvise til hva de moderne diktatorer først og fremst griper til når de har tatt maktapparatet i besittelse: de oppretter og praktiserer et gjennomført propagandamonopol.

Når det gjelder den internasjonale maktkamp, den kalde og varme krigen, er det også ifølge BDB folkenes åndelige maktmidler, religion, moral, intellektuell standard og sosial modenhet, som er den primære maktfaktor. Han er fullt klar over at dette kanskje ikke har gjeldt i samme grad for de eldre tider som for moderne tid. De kriger vi har opplevd i vår tid, og ennå tydeligere den krig som truer oss i fram-

tida, er i virkeligheten revolusjonskriger på det internasjonale plan, hevder han. Begrunnelsen blir altså her den samme som ovenfor, hvor det gjaldt revolusjonene som sådan.

Ifølge BDB er alle organisasjoner og institusjoner som baseres på fysiske maktmidler (politiske, militære og økonomiske) sekundære overbygninger over det menneskelige åndsliv på de forskjellige områder og hos de forskjellige samfunnsklasser og kulturer. Det er derfor disse åndelige faktorer som utgjør de primære og egentlige maktforhold i den sosiale virkelighet.

Man kan ikke godt nevne denne sentrale del av BDB's samfunnsfilosofi, hans nye maktlære, uten samtidig å ta med det som for han var en full logisk videreføring av denne tankegang, nemlig hans lære om det «åndelige forsvar». Saken er jo den at BDB under rettsfølgningene mot han etter krigen påsto seg å ha praktisert denne del av sin lære overfor okkupasjonsmakten. At ikke retten tok tilbørlig hensyn til dette under rettsaken mot ham, virker i dag uforståelig, og forteller meget om den rettstilstand som så det nødvendig å uskadeliggjøre ham, hans parti og 45.000 meningsfeller etter krigen.

BDB hevdet det sokratiske syn at *det onde* i verden ikke har sin årsak i medfødt ond vilje og trang hos menneskene. Han holdt mennesket for å være «et materiale i arbeid», med muligheter både til godt og til ondt i seg, alt etter som det ble oppdratt og påvirket av miljø og samfunn. Den mentalitet som miljø og samfunn således innpoder individene med, blir etterhånden individenes skjebne.

De store kollektive onder: politikk og økonomisk undertrykkelse, revolusjon og krig er ifølge BDB ikke en direkte fortsettelse og utvidelse (på det samfunnsmessige og internasjonale plan) av våre individuelle svakheter og ufullkommenheter. Som eksempel tar han de menn som skalter og valter med de store verdensanliggender i dagens situasjon. På begge sider av skillelinjene kan de utpønse de mest diabolske pine- og utsettelsesmidler

■ forts. neste side

som tenkes kan. Disse er de villige til å gjøre bruk av dersom de skulle anse det nødvendig. Men behøver de samme herrer dermed å være befengt med individuelle svakheter som kriminalitet, voldsferd og mordlyst? Og enda mindre er folkenes store masser befengt av det samme når de går med på å la seg utsette av disse ødelegelsesmidler.

Årsaken til det utføre vi er kommet opp i er derfor ikke menneskelig ondskap, men menneskelig villfarelse og dårskap (jfr. også prof. Johan Vogt i Memorandum til H.M. Kongen om den dårskap hvormed verden regjeres, Aschehoug, 1961). Vi menneskelig vet og forstår for lite av de store og dypergående livssammenhenger som er bestemmende for vår felles menneskelige skjebne til godt eller ondt. Vi famler og felter i blinde. Vi «vet ikke på denne vår dag hva som tjener til vår fred», som BDB siterte fra Kristus.

Ut fra dette syn på menneskenes situasjon i dag fremstiller så BDB sin lære om «det åndelige forsvar», bygd hovedsakelig på to premisser: På den ene side skyldes ikke den krigsfare vi står overfor, menneskelig ondskap, men mangelfull erkjennelse av den lovmessighet som det menneskelige samfunnsliv er underlagt.

På den annen side er det det menneskelige åndsliv, våre tanker, idéer og idealer som representerer den primære maktfaktor i menneskelivet. BDB's konklusjon blir da at det skulle være mulig for vår vestlige verden å reise et rent åndelig vern mot en eventuell fiende som så det opportunt å overfalle oss for å berøve oss friheten og våre andre demokratiske goder.

Dette forsvar måtte da bestå i at vi som resultat av en *sosial-psykologisk nyorientering* fant fram til en rasjonell løsning av våre økonomiske og sosiale problemer. Vi måtte finne fram til en ny sosial samlivsform som kunne forene demokratiens frihets- og menneskeideal med diktaturenes kollektivism, og demonstrere denne samfunnsform i praksis. Om diktaturstatene da gjorde innmarsj, ville invasjonstyrkene oppleve å få se sitt eget samfunnsideal realisert i våre land, uten de skyggesider som tvangskollektiviseringen har ført med seg i deres hjemland. Dette ville i det lange løp undergrave troen på deres eget politiske system og deres gamle ledere. De nye idéer ville litt etter hvert trenge inn blant framstående menn i partiet og vinne tilslutning. Slik ville det til slutt i partiets midte, i makthavernes egne rekker, danne seg en opposisjon som hadde opp tatt i seg de sosialt mer fremskredne høyverdige idéer hos de undertrykte. (Noe lignende skjedde da romerveldet avløste det hellenske verdensrike, ifølge BDB). Det ville derved oppstå en fraksjonsstrif i selve det statsbærende parti. Etter all historisk erfaring å dømme ville det ende med at den opposisjonelle fraksjon gikk av med seieren, etter som den ville være bærer av den historisk hensiktsmessige ideologi og livsinnstilling i det hele, og av det sosiale adferdsmønster som var mest i pakt med framtida.

Vi har dermed nevnt to hovedpunkter i BDB's filosofi som det er nødvendig å forstå dersom man skal ha forutsetning for å sette seg inn i BDB's forfatterskap. Det er også en rekke andre punkter som nærmere forklarer og begrunner de to nevnte. Her skal bare kort antydes noen av de idéer det dreier seg om.

BDB skjeler mellom to slags virkelighet:

Hva har vi oversett?

Av Svein Otto Hauffen

Det vi har hastig oversett det kan vi daglig innse rett – ved selvkritikk – med våkent vett.

Advarende, oppfordrer Seeren Johannes til å skjelle mellom åndene! I oss – og rundt oss. Endog: «Prøv åndene, om de er av Gud!» Joh. 1. brev.

Det fremgår av Evangeliene, at Mesteren flere ganger måtte advare endog sine nærmeste disipler, om at «Dere vet ikke HVILKEN ånde dere er av!»

Fortrinnsvis når de mistankeløst til egne tanker, impulser og ønsker, var besjelet av aggresjoner, splidens og splittelsens ånd.

Når den menneskelige natur er slik, at selvprøvende aktsomhet

var nødvendig – selv for disiplene – i hvor langt høyere grad, må da våken selvkritisk aktsomhet være nødvendig for alle oss andre; som ikke daglig har den irttesettende Mesteren ved sin side?

Allmenngyldig

Livsløvmessigheter - nevnte inklusive – gjelder naturligvis allmenngyldig. Like gyldig også for de likegyldige...

Mange lukker helst øynene for slike innsiktsmuligheter, istendenfor å prøve å øyne de alvorlige konsekvenser, slike syns-avvisninger medfører.

Førstnevnte kunne bekrefte ved flere Jesu-ord. Ett megetsigende sier nok: «Den som ikke samler med meg, den spredde». Splid og spred. Split og hersk!

Derav kan høres: Den selvkontrollert balanserte, som er ved sans og samling – bedriver ikke sistnevnte. Det gjør ubalanserte som ikke er det – og følgelig blir driftig drevet av splidens og splittelsens ånd.

Følgelig er Kristus-impulsen, impulserende virksom i sannhetens, kjærlighetens og samhörighetens ånd. Med andre ord: Sannhetens (og) Den Hellige helhetens helende ånd, er av Kristus. Og av denne fremgår samdraktighetens, samhörighetens og samvirksomhetens gode ånd.

Av hvilken ånd?

Er Sannhetens, den Hellige helhetens ånd av Kristus – av hvem er da den motsatte – motsetningene, løgnens, splidens og splittelsens

ånd?

Selvsagt Anti-Krist!

Minimum av klar, konsekvent tenkning holder, for å innse at konsekvensen av nevnte er følgende: Enhver som ubevisst eller halvbevisst er besjelet (eller besatt) av aggresjon, løgnens, splidens, splittelsens og villfarelsens ånd er av Anti-Krist. - Inntil den enkelte eventuelt i selvkritisk selvprøvelse, våkner og «kommer til seg selv» - (som Mesteren forbillig sier i lignelsen om den fortapte sønn) innser- og omvender seg.

Da må da alt være vel? Langt derifra! For som menneskekjenneren B.D. Brochmann gjentatt skriver: «Vi må hver dag omvende oss – og bli født på ny – av Sannhetens ånd».

Byråkratiet må fjernes

En omfattende kartlegging – betalt av Nærings- og handelsdepartementet - viser at det koster næringslivet 57 milliarder årlig å tilfredsstille informasjonskravet i offentlige lover og forskrifter. (Dagens Næringsliv, 12.6.)

FLERE AVISER må heretter se mer inngående på problemet, for det handler om også en annen og særdeles alvorlig side - **det nærmest altomfattende byråkratiet og kompliserte lover** - som gjør oss alle til trelle i Formynderstaten! Byråkratiet må derfor fjernes - vel og merke det som er sterkt skadelig. En betydelig del av byråkratiet kan uten skadevirkninger kuttes bort!

PÅSTANDEN ble fremsatt for noen år tilbake – og er enda mer aktuell i dag. Jeg sikter i denne sammenheng til advokat Kr. Almås – som i en årrekke har advart mot følgene av galskapen. Ja, for det dreier seg om ren, skjære galskap – satt i system. (Mer om dette kommer kanskje tydeligere frem etter hvert – hvis ikke lesere allerede har gjort sine erfaringer). Nå tror mange at jeg sikter til bare Arbeiderpartiet og andre erklærte sosialister her i landet. Men det er feil – fullstendig feil! "De andre" har ikke vært en tuddel bedre. Tvert imot, og nå har de til og med tenkt å overta styringen etter valget i 2009. MEN – har de tenkt å fjerne sosialismen i Norge? Spørsmålet – og eventuelt svar - bør være av almen interesse.

OM SVAR KOMMER – er høyst tvilsomt. Derfor denne utfordring: **Et parti som kommer med et fornuftig løsningsforslag, har lenge vært**

■ *forts. side 12*

1) Den «objektive virkelighet», som omfatter alt det innenfor den menneskelige virkelighet som foreligger fra naturens hånd, og altså ikke er frembrakt av oss mennesker: a) den materielle verden som omgir oss og b) vi selv med vårt åndelige utstyr.

2) Den «relative virkelighet», som omfatter systemer av økonomisk, politisk og annen samfunnsmessig art som vi mennesker har skapt ved hjelp av vår produktive fantasi.

På grunnlag av denne distinksjon formulerer han så en av de bærende grunnsetninger i sitt idésystem, den at det ikke eksisterer *naturgitte* interessemotsetninger mellom menneskene. Ingen av de motsetninger mellom individene, samfunnsslagene og nasjonene som vi opplever (og som danner grunnlaget for de store økonomiske, politiske og internasjonale interessekonflikter), har sin opprin-

nelse innenfor den objektive virkelighet. De skyldes alle den «relative virkelighet», de strukturer ved virkeligheten omkring oss som vi mennesker selv har skapt. Herav følger at det står i vår egen makt å fjerne grunnlaget for disse konflikten. Dette skjer ved å erstatte de sider ved den bestående relative virkelighet (ved de bestående samfunnsmessige systemer og institusjoner) som er konfliktskapende, med nye systemer og konvensjoner. Disse må selvsagt svare til det behov for gjensidig tillit og samarbeide som i dag er blitt en direkte livsbetingelse for mennesket som art. Dette er parallele tanker til det Erich Fromm hevder i sine bøker (se forutgående stykke).

Til slutt må det nevnes at BDB også har framlagt en helt ny fortolkning av kristendommen som stiller de tradisjonelle religionsstridigheter i et nytt lys.

Menneskekjenneren

I sin forsvarstale gir Sokrates et legendarisk forsvar for menneskevisdom.

Espen Grønlie

I år 399 før vår tidsregning ble den 70 år gamle filosofen Sokrates dømt til døden. Den mest nyttige samtidige kilden til Sokrates' liv foruten Platon, er Xenofon. Han gjengir ordlyden i anklagen mot Sokrates slik: «Sokrates er en lovbryter, da han ikke tror på statens guder og innfører nye demoniske makter. Fremdeles er han en lovbryter, da han forderver ungdommen. Det nedlegges påstand om dødsstraff».

I bunn og grunn var anklagen en konservativ reaksjon på Sokrates' skeptiske utfordring av etablerte autoriteter. Formuleringen «nye demoniske makter» henspiller antagelig på den guddommelige kraften (*daimonion*) som Sokrates hevdet ytret seg i hans indre - og som har mistenkelige likheter med det vi på norsk kaller «samvittighet».

Slik Platon gjengir det, svarer Sokrates på anklagen om at han ikke tror på statens guder med en henvisning til at hele hans prosjekt bunner i tillit til gudens ufeilbarlighet: For Sokrates' venn Chairefon skal ha spurt orakelet i Delfi om det fantes noen som var visere enn Sokrates - og orakelet svarte at ingen var visere.

Dette stred mot Sokrates' selvbylde: Han var da slett ikke vis! Men guden kunne da ikke ta feil?! Ryktene om at Sokrates var sofist, altså en som tok penger for å øse av sin kunnskap, indikerte at han hadde en form for teknisk kunnskap. Men guden må ha ment noe annet enn det - det måtte dreie seg om en *annen form for visdom*:

Hva som har gjort at jeg, athenere, har fått et slikt ord på meg (for å være sofist), er intet annet enn en slags visdom. Og hva er vel det for slags visdom? Jo, den kan vel kalles menneske-visdom. Det er virkelig en mulighet for at jeg sitter inne med visdom i denne retning. Men de personene jeg nylig nevnte (sofistene), sitter vel inne med en visdom som går ut over menneske-visdom; ellers skjønner jeg meg ikke på saken. For på deres fagområde har jeg slett ingen innsikt; og den som påstår det motsatte, farer med løgn og sier det for å baktale meg. (overs. Leiv Amundsen).

Dette forsaret er virkelig utrolig interessant: Sokrates nekter for å beherske et spesifikt fag. Men da han begynte å samtale med dem som gikk for å være vise, for dermed å forstå i hvilken forstand han selv kunne være visere enn dem, så gjorde han en oppdagelse om mennesket: «Jeg kom til det at de høyest ansette sto aller lengst tilbake når jeg prøvde dem etter Gudens anvisning, mens andre, som var mindre akte, hadde en større porsjon sunn forstand». De som selv tror de vet mest, vet ofte minst.

I det siste har jeg gjort iherdige forsøk på å forstå hva Sokrates kan ha ment med en av sine mest kjente tanker: At ingen som forstår hva det gode er, vil kunne gjøre noe ondt. I moderne tid har denne tanken vært diskutert i bøtter og spann av stadig mer vantro filosofer - og den var åpenbart kontroversiell og vanskelig å forstå også for folk i Sokrates' samtid.

Nøkkelen, tror jeg, må ligge i idéen om menneskevisdom (*anthropine sofia*): Kunnskapen om at vi mennesker aldri noensinne vil få perfekt forståelse, og at det beste vi kan gjøre er å innse nettopp det. Men *ideelt sett*, som Platon vel har lært oss å si, må det gode være så godt at det stenger alt det onde ute, at det renner over oss så vi blir ute av stand til å gjøre noe ondt. For meg var det naturlig å se en parallell til ideen om troskap. For jeg vil gå så langt som til å si at dette er min sokratiske misjon: Å fortelle folk at hvis de visste hva troskap er, så ville de aldri være utro.

Jeg sier ikke med det at jeg vet hva troskap er - men samvittigheten min har likevel gitt meg en anelse. En anelse om at troskap må være noe så kraftig, så totalt, at hvis vi innså hva det var, så ville det bli umulig for oss å svike dem vi er mest glad i. Jeg tror ikke Sokrates tenkte akkurat det - like fullt har han lært meg å tenke det. «Saken er at det er min faste beslutning aldri å gjøre noe menneske urett med vidende og vilje», sier Sokrates. Slik jeg leser hans forsvarstale, er den ikke et forsvar for å gjøre opprør mot samfunnets etablerte idealer, men et forsvar for troskap mot høyere idealer enn som så.

Morgenbladet 16-22/5 - 2008

Global - - -

ne dominerende verdier og prioriteringer og søke etter bedre og mer ansvarlige måter å leve på.

La oss se på de vanlige synspunktene først. Vi pleide å tenke at verden var sammensatt av materie som beveget seg i et tomt verdensrom. Materiet som utgjør galaksene, den samme materien som utgjør våre kroppar, er den grunnleggende virkeligheten. Rom og tid er kun rammeverket som skjebnen utspilles i. Dette var det Newtonske synspunktet som dominerte den vestlige verden i århundrer. Men dette synspunktet er ikke korrekt. Allerede for hundre år siden viste Einstein at rom og tid er dynamiske og helhetlige elementer av vår verden. Virkeligheten er en fire-dimensjonal sammenhengende enhet hvor alle ting er relative og hvor alle ting påvirker hverandre. Tjue år senere fjernet «kvanterevolusjonen» vitenskapens gjenværende antagelser om materie. Virkelighetens grunnleggende elementer er virvler av energi, kjent som kvanta, og disse er ikke materie. De hører ikke til et spesifikt sted i rommet og de er umiddelbart forbundet med hverandre gjennom rom og tid.

Kvanteverdenen sies å være «merkelig», men, som det har vist seg, er ikke dette merkelige bare begrenset til mikroskopiske dimensjoner. Den levende verden har også kvantelignende egenskaper, for også her er ting på sett og vis umiddelbart forbundet med hverandre. Det er dette som viser seg på de nye områdene for kvantebiologi og kvante-hjerneforskning. Det ser ut til at mennesker, som alle levende ting, ikke bare er biokjemiske systemer, men også - og mest oppsiktsvekkende - er makroskopiske kvantesystemer. I sin helhet er universet et super-makroskopisk kvantesystem, for dets grunnleggende parametere og fundamentale konstanter er tilpasset hverandre langt hinsides muligheten for ren flaks. Ledende vitenskapsmenn gjenoppdager og bekrefter igjen en stadig tilbakevendende innsikt som dukker opp og gjentar seg i alle verdens spirituelle og kulturelle tradisjoner. Alt er forbundet med alt annet, også mennesker og resten av livets vev. Dette forandrer alt for oss og rundt oss. Dette er en annenledes verden, og den krever en annen måte å leve og handle på i verden.

Ny paradigme - vitenskaps innsikter om forandring (2)

«Vi er alle vesentlige deler av en helhetlig verden»

Den øyeblikkelige, rom og tid-utjevne sammenkoblingen av alle ting - fysikere kaller det «sammenfiltrering» - går hinsides Einsteins begrep om et relativistisk univers. Dette aspektet av det nye paradigmet skaper en annen visjon: Visjonen om et organisk helt kosmos. I dette sammenkoblede, helhetlige kosmos er ingen materie den primære virkelighet. Det er energi, dynamisk integrert med rom og tid.

Og det er mer. Som om ikke dette materie-til-energi skiftet ikke var dyptgripende nok, så har de fremste vitenskapsmenn det siste tiåret eller to oppdaget en annen faktor som er grunnleggende i universet; *informasjon*. Vi har vært vant til å tenke at informasjon er noe som produseres av mennesker når de tenker og kommuniserer. Men nå innses vi at det er mer

grunnleggende enn det. Informasjon eksisterer i naturen. Faktisk kunne verden, slik vi kjenner den, ikke eksistere uten informasjon - i hvert fall ikke slik den gjør.

Dette universet er et bemerkelsesverdig sted. Det er et av billioner mulige universer hvorav kun en håndfull kan huse liv - alle de andre vil være fysisk ute av stand til å komme opp med den slags komplekse systemer som vi ville kalle liv. Men hva er det som skaper forskjellen mellom vårt bemerkelsesverdige univers og myriadene av andre universer som kan eksistere og faktisk kanskje gjør det? Svaret er *informasjon*. Rom, tid og energi er universets maskinvare - informasjon er programvaren. Maskinvare alene er inaktivt, det er «dumt» - en datamaskin uten programvare kan ikke *gjøre* noe som helst. Det er informasjon som skaper naturens lover, bestemmer størrelse og sammenkobling av elementære partikler og verdien av universelle felt og krefter. Den spesifiserer måten universet «virker» på.

Universet virker på forbløffende stabile og logiske måter. Det utvikler partikler til atomer, atomer til stjerner og stjernesystemer og innenfor stjerner utvikler det enkle atomer, som hydrogen, til stadig mer komplekse atomer som helium, beryllium, karbon og andre. De er byggesteiner for alt liv. Livet på jorden utviklet seg fra grunnleggende molekylære forbindelser til encellede organismer, og så til komplekse og integrerte flercellede arter. Vi er den mest komplekse flercellede arten som til nå har utviklet seg.

Utviklingen fra hydrogen til menneske er ikke et resultat av at inaktiv materie beveger seg i et tomt rom. Evolusjonen er uendelig kompleks og oppsiktsvekkende finstemt. Den kommer fra en konstant og effektiv overføring av informasjon blant alle de tingene som utvikler seg.

Denne vitenskapsinspirerte innsikten er svært viktig for våre liv og vår fremtid. Dersom hele verden er hel og sammenkoblet så er vi mennesker en hel og sammenkoblet del av den. Som forfatter og filosof Arthur Koestler sa er vi «holons» - organiske helheter som er organiske deler av andre helheter. Derav følger at alt vi gjør på jorden påvirker hele den menneskelige familie og livets vev som vi er en del av, og at alt som skjer med den menneskelige familie og biosfæren påvirker hver og en av oss.

Vi er ikke atskilte og verden er ikke en samling av treg materie som beveger seg mekanisk i et passivt rom. Vi er en organisk del av hverandre, av naturen og av kosmos. Vi bør absolutt lære å være en ansvarlig del, for hvis vi ikke er det så kan vi ødelegge det systemet som livet vårt er avhengig av. For en bevisst art som lever i et organisk sammenkoblede univers er det å utvikle bevisstheten som gjør den til en ansvarshelhet del ikke bare en mulighet - det er en grunnleggende forutsetning for dens overlevelse.

Hvordan forandre: Vær forandringen du ønsker å se i verden

Verden er full av store og tilsynelatende uløselige problemer. Hvis du ønsker å takle dem så må du huske Gandhis råd: Vær forandringen du ønsker å se i verden. Du må slå dette sammen med Einsteins innsikt: Du kan ikke løse et problem med samme måte å tenke på som skapte problemet. Det forteller deg at hvis

du ønsker å forandre verden, så er du nødt til å forandre deg selv - forandrer din måte å tenke på.

Hva vil det si - å forandre din måte å tenke på? Først og fremst betyr det å kvitte seg med gamle tankemønstre, inkludert de mektige, men ofte utforskede trossystemene som støtter dem. Det eksisterer mange trossystemer om oss selv, andre og naturen som nå er foreldet. Her er en kort liste:

- Alle er atskilte og i vår fulle rett til å forfølge våre egne interesser.
- Når man tilgodeser sine egne interesser, så kommer det også andre til gode; tross alt er det markedet som gir fordelene.
- Livet er en kamp for overlevelse; bare de best egnede overlever.
- I den hensynsløse konkurransen om «det riktige» (i betydningen makt, rikdom og suksess) helliger målet midlene.
- Jo mer penger du har desto bedre er du.
- Du skylder å ha lydighet og troskap til én nasjon og regjering, og kun til et foretak.
- Hvis du ønsker fred, så forbered deg på krig.
- Svaret er mer teknologi og mer effektivitet - uansett hva spørsmålet er.
- Miljøet kan styres som en bro eller i en dam i forhold til våre behov.
- I det store og hele er naturen en utømmelig kilde av ressurser og en uendelig stor søppelbøtte.

Dersom du har slike trossystemer så er du del av problemet. Men hvordan kan du bli en del av løsningen? Svaret er: Ved å tilegne deg nye måter å tenke på - nye verdier, nye prioriteringer, et nytt syn på verden. Ny tankegang er ikke utopisk og det er ikke enestående. Det er et økende antall mennesker som streber etter det. De utgjør en stor og voksende bølge, bølgen av de nye kulturene. Noen av kulturene som dukker opp lover store ting. De som tilhører dem reviderer det de foretrekker, sine prioriteringer, sine verdier og sin atferd. De endrer seg fra en trang egoisme til en forpliktende bærekraft rundt seg selv og verden.

To ting kjennetegner ny tankegang. Den ene er forståelsen av at den eldgamle uttalelsen om at «vi er alle en» ikke bare er fantasi. Som William James har sagt, er vi alle som øyer i havet - atskilte på overflaten, men bundet sammen i dyptet.

Det andre fremtredende kjennetegnet er en utvidet følelse av ansvar. Det kommer som følge av følelsen av enhet. Hvis vi alle er ett med naturen og med andre mennesker, så slutter ikke vårt ansvar med oss selv, vår familie, med vårt land og vårt foretak - det omfatter hele den menneskelige familie og hele jorden. Å leve opp til vårt ansvar er ikke veldedighet. Vi er del av menneskeheten og menneskeheten er del av livet på planeten, så det vi gjør mot andre og mot naturen gjør vi også mot oss selv.

Når du avskaffer foreldede trossystemer og tilegner deg ny tankegang kan du forandre deg selv. I disse kaotiske tider kan den forandringen bli den sommerfuglen som setter i gang en storm. Den kan spre seg overalt og til slutt forandre verden.

Global forandring NÅ!

Når du utbryter: «det var dråpen

som fikk begeret til å renne over!» så gir du uttrykk for en grunnleggende, men likevel ofte oversett forståelse. Dette er «ikke-lineært». Hvis vi laster på ryggen til en kamel kan vi legge til stadig mer vekt og kamelen vil tilpasse seg og holde ut - til vekten når grensen for hva kamelen er i stand til å bære på. Så, i likhet med uttrykket, vil bare en dråpe til, brette kamelens rygg. En skrittvis prosess som utvikler seg rolig, «lineært» blir plutselig «ikke-lineært».

Det er dette som skjer i naturen. En levende art kan holde ut forandringer i sitt miljø - til en viss grense. Når disse endringene akkumuleres når stresset et kritisk nivå og arten dør ut. Med mindre den muterer selvsagt. I relativt enkle systemer fører kritisk nivå til sammenbrudd. I mer komplekse systemer er disse kritiske nivåene vendepunkter; de kan vippe den ene eller den andre veien. De fører ikke uten videre til sammenbrudd, men kan også føre til *gjennombrudd*. Når du når et vendepunkt, så er regelen *utvikle deg eller avgå ved døden*. Denne regelen gjelder også for samfunnet. I 1989 var det tilstrekkelig at en gruppe flyktninger i Øst-Tyskland fikk tillatelse til å krysse jernteppet til Østerrike for å skape et lite, men kritisk sjokk i systemet - sjokket som brakk ryggen på systemet. Det var «dråpen». På bare uker løsrev de kommunistdominerte Øst-Europeiske statene seg fra Sovjetunionen, og mindre enn ett år etter opphørte Sovjetunionens eksistens. Kommunistpartiet i Sovjetunionen, det mektigste politiske partiet i verden, mistet ikke bare makten - det ble faktisk erklært ulovlig.

De siste ti tusen årene har mange samfunn, hele sivilisasjoner nådd kritiske vendepunkt. Engang blomstrende kulturer forsvant: Babylon, Mayaene, Påskeøyene... Men andre tok utfordringen: de endret seg og overlevde. Historien viser at forvandlingene var dyptgripende.

Steinalderstammer levde i en mytologisk verden; de kommuniserte med trær, dyr og forfedrenes ånder. Folk så på seg selv som del av et mystisk, men meningsfylt levende kosmos. For ti tusen år siden forvandlet denne «Mythos»-sivilisasjonen seg til en «Theos»-sivilisasjon. Inn i de teokratiske sivilisasjonene til oldtidens Egypt, Babylon, Kina og India. Her styrte de uforanderlige lovene til himmelgudene den menneskelige eksistens.

Som Hermes Trismegistos erklærte: «som over, så under».

Så, for to og et halvt tusen år siden reiste nok en sivilisasjon seg på Middelhavets nordre kyst: den menneskelige fornuftsbaserte «Logos»-sivilisasjonen, anført av de klassiske grekerne.

Ved begynnelsen av den moderne tid, kombinerte den vestlige sivilisasjonen elementer fra alle disse, men den ble først og fremst formet av troen på fornufts kraft - arvet fra grekerne. Den utviklet et mekanisk syn på verden inspirert av moderne vitenskaps pionerer, Galileo, Newton og Copernicus. Dette tillot klassisk fysikk og håndverk å slå seg sammen og produsere enorme teknologiske gjennombrudd.

Men i dag, i en tidsalder med global informasjon, kommunikasjon, gjensidig avhengighet og miljømessig forfall, virker ikke dette synet på verden lenger. Teknologiene og adferden dette genererer, produserer mer varme enn lys - flere negative bivirkninger enn virkelige fordeler.

Den moderne sivilisasjonen er ikke lenger bærekraftig - den bryter enten sammen eller den vil forvandles. Utfordringen er å forvandle den til en sivilisasjon hvor seks og en halv milliard mennesker eller flere kan leve i verdighet og harmoni med hverandre og naturen. Denne sivilisasjonen må være mangfoldig, men likevel samlet. Den må være en organisk helhet, slik som naturen og universet er det. Sivilisasjonen vi har behov for må være helhetlig og dens oppfatning av verden og dens verdier må være holistiske. Dette må være en sivilisasjon av Holos.

Spranget fra Logos til Holos er den epokegjørende globale forandringen vi må sette i gang, og sette i gang *nå*. Vi har ikke tid til å komme med utflukter, for det globale vendepunktet nærmer seg. Tendensene og prosessene som fører til det kan bli ugjenkallelige så tidlig som i 2012. Etter det vil det være for sent å skape en bærekraftig og fredelig verden. Det er i vår egen beste interesse å passe på at dette svært godt varslede vannskillet i menneskeheten ikke er et forspill til sammenbrudd, men springbrettet til en tidsalder med fred og bærekraft.

Denne artikkelen er oversatt fra engelsk av Susanne Helgesen - www.tobeone.no

Bertram D. Brochmann: Kunsten å lese Bibelen

Kapittel 10b

30. Menneskesønnens tegn er sikkert korsets tegn, som skal vise seg på himmelen. Martyriet eller trangen og lysten til å være og bli martyrer løftes opp på folkehimmelen som det store og største. Jordens slekter skal jamre seg, for det var ikke slik man ønsket eller tenkte seg Kristi gjenkomst. Men da skal du begynne å se og oppleve storheten ved å være åndens avkom, «menneskesønnen i all sin herlighet». Derfor heter det så vakert i dåpens bildespråk:

«Motta det hellige korsets tegn både på din panne og på ditt bryst.» Både i vår forstand og i vår følelse skal vi gjennom smerten for å finne fram til Gud.

Hvorledes dette korsets tegn skal vise seg på himmelen kan jeg ikke sikkert si at jeg vet. Men jeg synes å se det på den måten at vi vil oppleve martyriet helt opp på folkehimmelen. Selv våre «foregangsmenn» må til sist gå den veien.

«Stats»-menn og fyrster har ingenting i mot at religiøse mennesker står opp og ser opp i skyene etter Kristus i skyen. Hedningene tenker som følger: Det er lite sannsynlig at det kommer en Gud ned fra skyene, men skulle det skje, så må vi bøye oss og akseptere ham som konge, så kan vi i alle tilfelle bli Guds embetsmenn. For embetsmenn over 50 - og over 1000 må selv Gud ha.

Men fyrster og «stats»-menn liker ikke vår oppfatning av Jesu gjenkomst. For hvis den er riktig, så ramler de alle som folkets stjer-

ne ned av himmelen. Skulle menneskesønnens gjenkomst være denne at mennesket fikk sine menneskelige rettigheter her på jorden, så ramler alle vi som bestrider denne deres rett. Vår makt beror på at man holder fast ved læren om egoismen og den onde vilje osv.

31. De fire verdenshjørnesteiner er antagelig religionen (kirken), vitenskapen, «staten» (politikken) og kunsten. Gud har sine trofaste og utvalgte innenfor verdenssystemets fire hjørnesteiner. «Basunens røst» kan jo f. eks. tenkes å være «høytalerens røst» hvor alle de som ser menneskesønnens herlighet kommer fra og vitner om ham?

Vi vet ikke nøye hva alt dette bildespråk «betyr», men vi får være våkne så vi kan «se» og «høre» riktig.

Kristi gjenkomst ser altså ikke ut til å bli slik som de ellers fromme «adventister» og andre religiøse sekter tenker seg?

Lær en lignelse til. Lær av fikentreet. Når du ser det grønnes i samfunnstreet fordi det er kommet ny åndskraft og nytt liv — og nye «vårtegn» i ditt samfunnstre, så vit at din «forløsning» er nær. Verden «ligger på barsel», og Kristus sammenligner menneskeheten med en kvinne som venter sin forløsning. Det er litt av verdens «fødselsmerter» vi nå opplever. Hele verden jamrer seg, men ser ennå ikke den store bibel- og livsforfalskning som skildres i denne boken. Men det kommer etter hvert. For også samfunnslivets utvikling, vekst og årstider ligner cellesam-

funnets liv og vekst i fikentreet.

34—35. Sannelig sier jeg deg: «Menneskeslekten skal slett ikke forgå før alt dette er blitt til virkelighet. Det er en misforståelse å tro at vi alle må over kirkegården og likhauger på slagmarkene for å oppleve «forløsningen». Det er nok at den gamle religiøse og politiske «Adam» dør inne i oss.

Om både folkehimmelen og det forfalskede bilde av livet og jorden styrter sammen så skal du ikke la deg skremme. Det må så skje. Matt. 24, 6—7. Guds ord forgår ikke. Jesu lære om menneskelivet går bare i oppfyllelse. Trøst deg med det. «Og gled dere over det, dere profeter og hellige.» (Åpb. 18, 20.)

Jeg advarer mot alle sektene (de åndelige «restauranter» og «graver» for åndelige innsøvnede.) Disse leser som regel bibelens profetier om framtiden (Eskatologien) like misforstått som prestene leser om «Riket av denne verden». Sektfolk tegner opp «programmer og retningslinjer» for skaperen og sier «slik skal det gå» — etter vår spesielle oppskrift. Det finnes enda folk som tegner opp hele monogrammer og diagrammer, og i aller beste hensikt, ubevisst, foreskriver vår Herre hvordan man tenker seg at han — Gud — best kan komme til å «innfri sine forpliktelser».

Folk med slik mentalitet betenker seg ikke på å tegne et legeme med eller uten vinger oppe i regnskyene, og de tegner solen, månen og stjernene som ramler om hverandre i kaos og faller ned på jor-

den. Men hvis Jupiter og Venus skal falle «ned» på jorden, så må de falle oppover, for jorden er «oppe» på himmelen, sett fra alle andre planeter. Det er derfor lite sannsynlig at Guds verdenshimmel faller sammen fordi om vår «stats»-himmel og «kirke»-himmel ramler sammen. Det er nok av «venuser» og andre «stjerner» på folkenes tankehimmel. Jeg tror at det er disse «stjerner» som ramler ned.

Da den engelske tronfølger fra seg seg tronen, opplevde jeg det som et godt tegn på folkehimmelen. Da kongen nylig rømte til England oppfattet jeg også dette som «tegn i sol og måne». Og når russerne brente kirker og laget religionsmuseum så jeg det som «tegn i folkesolen». Det er nok av jammerkrik i den anledning fra alle dem som er blitt rikmenn ved kirkenes gunst. (Jfr. Åpb. 18 som også min gamle og lærde far, stiftsprosten, tydet på lignende artistiske måte.)

Ta deg derfor i vare for sektene. Det er mange falske profeter som samler penger og trellesjeler under fromme og velmenende seremonier og bibelfortolkninger.

Lær av Kristus og fikentreet, så står du nærmere virkeligheten enn både Rutherford og alle hans konkurrenter. Det er mange bra mennesker som føres og farer vill i sin skapende fantasi.

For fantasien er levende og selvvirksom virkelighet. Det kan vi iallfall konstatere og lære av alle sektene og partiene. Legg også

merke til en ting til: Da Kristus ble korsfestet og forkastet som Messias, så skjedde dette nettopp fordi han ikke ville være det store midtpunkt på tempeltinden, hva hans personlige ytre angikk. Det var jo Riket inne i oss selv han ville få til å trives og vokse.

Derfor sier jeg at det ville ikke ligne den frelser Kristus som jeg ser i ånden foran meg, hvis han nå skulle bestemme seg om igjen og likevel komme «ned igjen», og ta konkurransen opp med Herodes og Pilatus. Kristi rike, hans orden og system, hans rettferdighet, moral og hele livsbilde er et annet og motsatt. Men jeg innrømmer at jeg selv heller intet ville enn å se ham komme igjen i levende live og få lov å ta ham i hånden og se ham inn i øynene. Salig er det menneske som ser ham. Og det er langt vanskeligere å se ham i ånd og sannhet. Det stiller langt større krav til vår bevissthet og forestillingsevne og oppfatningsevne å oppleve hans gjenkomst i ånd og sannhet. Det er sikkert verre enn vi tror — og verre enn vi kan «huske» å bli født av en kvinne. Å fødes på ny i ånd og sannhet er enda vanskeligere og mer smertefullt. Veien til Guds rike er i sannhet en trang port. Var det ikke slik, da hadde vi for lenge siden fått Guds rike og vilje på jorden.

Jeg dediserer dette lille avsnitt fra kunsten å lese bibelen til min utmerkede venn, ingeniør Albert Hiorth i Asker.

Feil klima i EU

Klimaendringene er vår tids største utfordring. Her er syv grunner til at EU er feil svar på klimatrusselen. Utenfor EU kan Norge være en pådriver for internasjonalt klimaarbeid.

1. Vekst vekst vekst

Trenger vi virkelig mer økonomisk vekst i den rike delen av verden? Frihandel og vekst er fortsatt et hovedmål for EU, hensikten er å skape mer vekst og forbruk enn landene klarer alene. Allerede ser vi at det går utover naturens tålegrenser. Spesielt ille er det at veksten skal komme fra en varehandel som er avhengig av forurensende veitrafikk og annen transport.

2. Glemmer FN

Det viktigste internasjonale miljøsam arbeidet skjer i regi av FN, ikke i EU. Gjennom FN er det forhandlet frem over 90 miljøavtaler, bl.a. om klimautslipp, avfall og naturvern. Disse folkerettslige avtalene er like forpliktende som EUs regelverk. For å bekjempe klimatrusselen er spesielt FNs klimakonvensjon viktig, men også FNs regionale «Miljø for Europa»-prosess med 56 land fra Nord-Amerika, Europa, Kaukasus og Sentral-Asia.

3. Miljøet på tiltalebenken

I EU er hensynet til fri varehandel overordnet miljøhensyn. Hvis et lands klimatilstand begrenser handelen, kan det bli kjent ulovlig av EF-domstolen. Det gjelder for eksempel krav om lavere energiforbruk i elektronikk, reduserte utslipp

fra biler og offentlig støtte til energisparing og renseteknologi. Gjennom EØS-avtalen er også Norge en del av EUs indre marked, men vi kan - i motsetning til EU-landene - reservere oss mot nytt, miljøfiendtlig regelverk.

4. Tabbene gjentas i Øst-Europa

EU legger opp til et utdatert, klimafiendtlig transportmønster i de øst-europeiske medlemslandene. Over halvparten av de 177 milliarder euroene (ca 1 400 mrd kr) som EU skal investere i perioden 2007-2013 er satt av til veier og motorveier. Bare 10 prosent går til kollektivtransport i byene. Så lite som 1 prosent går til energisparing og fornybar energi.

5. EUs kvotesystem har ikke innfridd

Kvotehandlingssystemet, der bedrifter kjøper og selger rettigheter til å slippe ut klimagassen CO₂, er EUs prestisjetiltak i klimapolitikken. Foreløpig har det ikke gitt nevneverdige utslippsreduksjoner. Med en kvotepris som i perioder har ligget under én krone pr. tonn CO₂, har systemet ikke fungert etter hensikten. Et hovedproblem er at industrien får kvotene utdelt gratis, og EU-kommisjonen ønsker at slik skal systemet være i mange år fremover.

6. Kan forby miljøstøtte

Gjennom EØS-avtalen gjelder EUs konkurranseregulering for det indre markedet også Norge. De norske pilotprosjektene med CO₂-rensing av gasskraft på Mongstad og Kårstø kan havare på grunn av EØS-forbudet mot statsstøtte. CO₂-håndtering kan bli et internasjonalt viktig virkemiddel for å kutte klimautslippene. EØS-reglene begrenser også for eksempel støtte til mer energieffektive varmeovner. Det er overvåkningsorganet ESA som avgjør hva som er ulovlig statsstøtte i EØS.

7. EU satser på mer atomkraft

De neste fem årene skal EU bruke hele 22 milliarder kroner på atomforskning. Det er over tre ganger så mye som til forskning på fornybare energikilder og energieffektivisering. EUs statsledere har tidligere (mars 2007) vedtatt at atomkraft skal være et virkemiddel for å redusere CO₂-utslippene i unionen. Dette er noe alle de europeiske miljøorganisasjonene tar avstand fra.

Kan Norge utgjøre en forskjell?

Utenfor EU kan vi være en pådriver i FN der de viktigste miljøavtalene utformes,

mens medlemslandene i EU settes på gangen når unionen skal tale med én stemme. Vi kan føre en solidarisk handelspolitikk uten å være bundet av EUs interesser, og vi kan fremme miljø og utvikling der EU tenker fri flyt.

Ambisiøse norske målsettinger for klimakutt setter et godt eksempel for det internasjonale samarbeidet. Mens EU har vedtatt å redusere klimautslippene med 20 prosent innen 2020, har Norge som mål å kutte med 30 prosent.

Ett eksempel på at Norge går foran er de nye utslippskravene til biler. Etter mange års intern krangling og intens lobbyvirksomhet fra bilindustrien la EU-kommisjonen i fjor frem et forslag om at nye biler ikke skal slippe ut iver 130 gram CO₂ pr. kjørt km. På tvers av EU/EØS-reglene har den norske regjeringen bestemt at her til lands må bilene oppfylle et strengere krav om 120 gram/km. Verden går fremover, når noen går foran!

Skriftserie 3-2008 Nei til EU

«Hvis Jesus ikke har levd, måtte Matteus og Lukas være verdens største diktere - hva evangeliene tydelig viser at de ikke var».

Hvem var han?

Av Geir Kjell Andersland

Sitatet stammer karakteristisk nok fra forfatteren Sigurd Hoel, kjent for sin ironiske brodd, men var nok mer betimelig i hans egen levetid for snart femti år siden, enn i dag. Da mente flere ansette forskere at Jesus-skikkelsen var en myte.

I dag, etter mer enn to hundre år med systematisk forskning om Jesu liv, er langt de fleste forskere enige om at Jesus har levd, og at han ble korsfestet som en politisk oppvigler mot den romerske okkupasjonsmakt i Jerusalem i år 30 e. Kr, ifølge vår vestlige tidsregning.

Hans oppstandelse på den 3. dag etter døden på korset, som er hovedgrunnlaget for den påskefeiring vi går inn i, er derimot ingen historisk kjensgjerning. Dette kan ikke verifiseres. Her kommer troen inn, her starter kristendommen og den mytiske Jesus Kristus overtar rollen fra den historiske person.

I religionsvitenskapelige kretser foregår det fortsatt diskusjoner om hvilke kilder som er mest troverdige når det gjelder å belyse Jesu liv og lære. Et eksempel er spørsmålet om hvilken plass Thomas-evangeliet og andre såkalte gnostiske skrifter fortjener. Disse skrifterne fremstiller Jesus som en vismann, mystiker og asket, svært ulik den person vi møter i de fire evangeliene som er grunnlaget for Kirkens offisielle lære.

I de siste tiår er det imidlertid andre enn forskere som har fått størst oppmerksomhet rundt spørsmålet om hvem Jesus egentlig var. I 1982 kom boken «Hellig blod, hellig Gral» ut i Storbritannia (norsk utg. 2004).

Den var forfattet av journalistene Michael Baigent og Henry Lincoln i samarbeid med forfatteren Richard Leigh. Boken ble en bestselger og skapte stor internasjonal debatt.

Den ble også hovedinspirasjonen for den amerikanske forfatteren

ren Dan Brown da han skrev sin enorme salgssuksess «Da Vinci-koden». Browns bok, egentlig en typisk amerikansk thriller, skylder nok mye av sin suksess at den nettopp bygget på de oppsiktsvekkende teoriene brakt til torgs i «Hellig blod, hellig Gral». Men budskapet i sistnevnte bok er mer omfattende og er ment å representere kjensgjerninger, ikke bare spennende fiksjon.

Kort kan hovedinnholdet oppsummeres slik:

Jesus døde ikke på korset, men ble tatt ned i live, pleiet og hjulpet til å rømme landet. Han slo seg ned i Sør-Frankrike, nærmere bestemt i den lille byen Rennes-le-Chateau.

Han giftet seg med Maria Magdalena, de fikk flere barn og slekten, ambisiøs og mektig, lever videre den dag i dag. Den er skapt gjennom hellig blod (Jesus og Maria) og slekten gjør krav på, som utvalgt av Gud, å styre hele den kristne verden. Den fremstår som en trussel mot Kirkens og det fundament den hviler på.

Forfatterne har fått støtte fra noen forskere, den jødiske professoren Robert Eisenmann og hans australske kollega Barbra Thiering, som belegger sin oppfatning særlig med henvisning til de berømte Dødehavsrullene, noe Michael Baigent også bruker som hovedbevis, foruten ulike gnostiske skrifter, i sin siste bok «Jesus-dokumentene» (norsk utgave 2007, anmeldt i BT 5.3.).

Dødehavsrullene, et svært berømt og betydningsfullt arkeologisk funn, er rester av gamle bokruller, i realiteten et bibliotek bestående av gammeltestamentlige bøker og andre jødiske skrifter. Rullene ble gjemt i grotter ved Qumran ved Dødehavet og funnet av en gjeter i 1947. Det meste av materialet befinner seg i dag i Jerusalem.

Førsteamanuensis i bibelfag og jødiske studier, Thorleif Elgvin,

som har studert Dødehavsrullene på nært hold, har avvist at de oppsiktsvekkende teoriene kan finne noen som helst støtte i disse gamle tekstene. Skriftene er forfattet før Jesus virket og har heller ingen referanser til verken han eller andre skikkelser fra Det nye testamente.

«Kirken har intet å frykte fra Dødehavsrullene. En transsynt ortodoks jødedom kan ha grunn til det. Dette er ikke et kristent, men et jødisk bibliotek, som viser at jødedommen den gang var mer mangfoldig enn synagogen har hevdet», sier Elgvin i et intervju i Aftenposten 1/3-07.

Men det er først og fremst professor i kirkehistorie, Oskar Skarsaune som har tatt mest systematisk til motmæle mot Baigent og hans meningsfeller.

I sin bok «Den ukjente Jesus» (Avenir forlag 2005) gjennomgår han både hevdvunne og såkalte nye bilder til «hvem Jesus egentlig var».

På forbillidlig vis, vitenskapelig, pedagogisk og tidvis fornøylig sarkastisk tar han for seg «Da Vinci-koden», «Hellig blod, hellig Gral», gralsfortellingene fra middelalderen, Thomasevangeliet, gnostisismen og Dødehavsrullene. Så langt denne leser kan vurdere det, er boken en overbevisende gjendrivelse av alle de besnærende «avsløringene» til Baigent og hans disipler. Gjennom Skarsaunes dokumentasjon reduseres disse til kommersielle, og temmelig æreløse, lykkeriddere.

For sin del konkluderer Skarsaune:

«Skal vi vite noe mer inngående om hva Jesus sa og gjorde, er det skriftene i Det nye testamente, og især de fire evangeliene, som er det vi har å holde oss til. Men jeg vil også uttrykkelig fremheve Paulusbrevene, de er en ofte undervurdert kilde».

Betyr så dette at vår tid nå har skaffet til veie alt som er å vite å

hvem Jesus var?

«Nei», sier Skarsaune, «særlig om man leser de fire evangeliene samlet er det en ting man ikke kan si: Vi har ham nå!»

Den i sin tid toneangivende kritiker og forfatter Philip Houm kastet i 1968 en brannfakkellinn i norsk religionsdebatt med sin bok «Hvem var han?» Boken er neppe like kontroversiell i dag, skjønt en og annen Kvarme-uttalelse minner en fort om en tid da Houms utfall og argumentasjon var ytterst relevant.

Houms hovedpoeng har imidlertid fått ny aktualitet i lys av debatten utløst av Baigents og Browns bøker. Jesus var «bare et menneske», sier Houm, «men en av menneskehetens største, slik en Sokrates var det, slik en Paulus og en Luther var det, slik en Konfusius var det. Han var en mann som levde under våre kår. Som ga alt. Og som til slutt ofret sitt eget liv».

Houm støtter seg med begeistring på både Albert Schweitzers strålende verk om Jesu liv - forskningen og særlig på danske Wilhelm Grønbechs legendariske bok «Jesus Menneskesønnen», en bok som, ifølge Aksel Sandemose, ethvert dannet menneske må ha lest. Så kanskje noen hver nå bør kjenne sin besøkelsetid.

Til syvende og sist blir det tale om tro og om kjærlighet til medmennesket, en nestekjærlighet som er ekte og forpliktende, ikke kosmetisk eller teoretisk. Det var den nestekjærligheten Jesus forkynte. Da får vi en inkluderende kristendom som, med Houms ord, er det motsatte av «lovreligion, ideologi, system» og saktens en påskefeiring verdig.

Lesetips:

Oskar Skarsaune:

«Den ukjente Jesus» Avenir 2005

Michael Baigent m.fl.:

«Hellig blod, hellig Gral»

norsk utg. Bazar 2004

Michael Baigent:

«Jesu-dokumentene»

norsk utgave Bazar 2007

Philip Houm:

«Hvem var han?»

Asvheoug 1968

Vilhelm Grønbech:

«Jesus menneskesønnen»

Gyldendal (dansk) 1962

B.T. 31/3 2007

Heilag ligg garden

Heilag ligg garden

nedanfor fjell -

Grøne frodige enger

taler om etter

som levde her og fann

sitt utkome -.

Stilt det brusar

frå ein bekk -

det linne sus går gjennom skogen.

Heilag ligg garden der

i den stille kveld -.

Det lever folk her enda

- her er dyr i fjøs

og jorda dyrkas -

men trugande makter vil øyde

det som i generasjonar

har vore heim

og føde for så mange -.

Så var det å gange inn

i den heilage lund

der fuglar sat på grein

og song.

Gauken gol i lidi.

Det var sumar

og alt livet levde.

Det var å leva

- livet levde -.

Det anga av gras og lauk,

skogstjernur vogga,

skogane song

ein evigheitssong.

Livet vermde i sjæli.

Armand Nyhus

Krig i dag er krig mot sivilisasjonen. Verdens økonomiske tenkemåte skaper selvantennende tilstander.

Den nye tids økonomi

Anders Ryste

Arbeidsledigheten bare i vårt land, går nå opp i hundretusener. Bankene i landet har måttet avskrive et 50 milliarderbeløp bare i de par siste åra. Sorg og fortvilelse, sykdom og selvmord kommer over de familiene som skaffet seg sitt eget hjem eller startet sin egen lille virksomhet. Troen på de frie markeder ender i en kamp på liv og død om stadig å kunne skaffe seg nye markeder. Lagrene fylles uten at der er mer salg å få. Så kommer spekulasjonen i tillærte motsetninger mellom nasjoner, grupper av mennesker, raser og folk. Våpenproduksjonen til fortjenestens pris avløser sivilproduksjonen som ikke lenger kan skaffe likviditet i de sprengte markedene. Barabas slippes løs, dvs. alle tenkelige moderne våpen tas i bruk slik som det nå legges opp til i Golfen. Krigen mot selve den menneskelige sivilisasjonen tar til.

Det vi nå opplever er en gigantisk krise i menneskenes måte å tenke på, politisk som økonomisk. Kall det en mentalitetskrise. Fungerende økonomiske system blir ikke tilpasset den, skal vi si, realøkonomiske verdenssituasjon. Siden presen Malthus dager, da det ble hevdet at folketilveksten i verden økte som 1 til 2 til 4 til 8, så økte produksjonen bare som

1 til 2 til 3 til 4, er forholdet blitt det rake motsatte! Fra 80-årene og til nu, hundre år etter, er problemet blitt hvorledes kunne få omsatt produksjonen. Kjøtt, flekk, smør, korn og allskens varer bare i Europa, hoper seg opp i kjempestore lagre. Bare hos oss i Norge ligger store lagre av fisk som ikke har funnet markeder og forringes opp mot større og større lagerkostnader for eierne. Det går nemlig ikke an å finne plass til en liter vann på et halv-liters målingsglass.

Den tekniske utviklingen som det siste hundreåret har satt menneskene i stand til å overvinne nær sagt alle ytre omstendigheter, blir fullstendig oversett av verdens økonomiske eksperter. Den er kommet der for å frigjøre menneskene fra sult, sykdom og tidlig død, men vurderes kun som et mentetall i regnestykket. Likviditeten i penger er altoverskyggende. Jord, luft og vann utgjør basisressursene for menneskenes liv på jord, utnyttes i et himmelropende galt spill om å skaffe seg pengefortjeneste. Men hva annet er det da som skjer enn at menneskeheten offerer liv og blod for verdier den selv har diktet opp, under dekke av å tjene nasjonen, religionen, politikken, rasen, vitenskapen og kulturen? Menneskene fører krig med de mest utspekulerte våpen, mot sin egen sivilisasjon, så barn, kvinner og gamle brennes levende i gasskamrene.

Så kan en spørre: Er det virkelig så vanskelig å erkjenne at

hele verdens kulturgrunnlag som hittil skulle sikre dens videre vekst, er blitt som tynn is under menneskehetens føtter på det store verdenshav? Er det virkelig så vanskelig å erkjenne at der trengs et gjennomgripende Umvertung av aller Verste, at pekunia kun var tall bare og ikke verdier, at begrepet stat og staten kun var symbol for et større og levende hele som er vokset frem, særlig gjennom de forløpne 100 år, et hele som mer og mer differensierer seg og spesialiserer seg uavhengig av politikerne, budsjettene og pekunia, et hele som menneskeheten ikke lenger kan fornekte, men bør være beredt til å ta imot som utgangspunkt (kulturgrunnlag) for sin tenkemåte og vurderingsmåte, en vurderingsmåte som medfører et helt nytt og annet nasjonalt regneskap! Privatøkonomisk kan det se ut som tallene har verdi, men sett ut fra det riktige utgangspunkt, ut fra helheten avslører tallene seg som fiktiver i forhold til de varer de skal formidle.

Et helt nytt kulturgrunnlag er ved å fødes som bevissthet hos verdensopinionen. Meningsløshetene og meningsterroren fra alle spekulantene og dermed sinkene i ny livsorientering, vokser og vokser, men kan tilsist bare virke som gjødsel for det nye som gror frem. Disse sinkene kan tilsist bare gråte og jamre over de tapte stater, bankhus, fyrstehus, hellige institusjoner og oppdiktete maktforbud.

EU som forbilde for Asia, Sør-Amerika og Afrika:

Lunken til EU-modell

Av Morten Harper

- Byråkratiet i Brussel er ikke noe vi vil kopiere. EUs detaljregler er ikke et forbilde for oss, fastslår generaldirektør Dian Triansyah Djani i Indonesias utenriksdepartement. Djani, som håndterer det asiatiske handelsforbundet ASEAN, besøkte Norge i forbindelse med en konferanse om EU som modell for regional integrasjon, arrangert av Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI) og EU-kommisjonens norske delegasjon.

Det internasjonale panelet samlet gjester fra Asia, Sør-Amerika og Afrika - foruten EU-ambassadør Percy Westerlund. «Fire kontinenter i dialog», som det så fint het i programmet.

Et par hundre personer hadde tatt turen til Hotell Bristol i Oslo denne ettermiddagen (29. januar). Som ritualet gjerne er ved denne typen fagsamlinger, ble møtet åpnet med forsikringer om at nå skulle man endelig diskutere EU uten å ta

stilling «ja» eller «nei» til norsk medlemskap. Dette er tydeligvis en rasende festlig kommentar, for forsamlingen (som ofte er de samme menneskene) humrer like godt hver gang.

Historie og geografi

Med unntak av den svenske EU-ambassadøren, var ingen av paneldeltagerne spesielt begeistret for ideen om modelleksport av EU. Visse likheter ble trukket frem, som det søramerikanske strukturfondet, institusjonene og Den afrikanske unionens arbeid for en felles mynt («afro»). Men det ble lagt mer vekt på forhold knyttet til historie og geografi, samt særegne økonomiske og politiske forhold.

Eddy Maloka, seniorrådgiver i Den afrikanske unionen, fortalte at det hadde vært en periode da man skuet mye til EU, ikke bare i forhold til oppbyggingen av institusjonene, men også den økonomiske politikken og landbrukspolitikken.

- Mot slutten av 90-tallet kom

så erkjennelsen av at heller ikke EUs løsninger var direkte anvendelige for Afrika, forklarte Maloka.

- Gjenvinne storhet

Maloka tok også ordet fra salen da NUPIs avdelingsleder Pernille Rieker i et senere panel hyllet demokratiet i EU. Fremstillingen av de tidligere kolonimaktene som demokratiske forbilder ble ufordøyeleg kost for den afrikanske representanten.

- Man må ikke gå rundt og tro at Den afrikanske unionen består av en gjeng daktatorer samlet rundt et bord for å fatte avgjørelser over hodene på folk, tordnet Maloka.

I samme panel kom Aftenpostens Nils Morten Udgaard med den mest nøkterne analysen:

- Psykologien i EU nå er å gjøre gamle stormakter mer mektige, de skal gjenvinne noe av sin storhet. Man kan ikke umiddelbart anvende EUs tradisjoner inn i andre rettslige tradisjoner, påpekte den tidligere utenriksredaktøren.

(Standpunkt 2008-2)

Tolstojs feil

«Alle lykkelige familier ligner hverandre, hver ulykkelig familie er ulykkelig på sin egen måte».

Av Finn Skårderud

Dette er åpningssetningen i den russiske forfatteren Leo Tolstojs roman «Anna Karenina». Det er et storslaget verk. Jeg har ofte tenkt at åpningsformuleringen er briljant. Den blir hyppig sitert, og har fått status som en slags universell sannhet. Stor innsikt er kondensert i noen få ord. Men plutselig en dag, i en situasjon jeg snart skal beskrive, slo det meg at den store dikteren tar feil. Tolstojs åpning er ikke uttrykk for en innsikt, men for en manglende innsikt: Alle ulykkelige familier ligner hverandre, hver lykkelig familie er lykkelig på sin egen måte.

Og det samme gjelder enkeltpersoner. Lykken muliggjør at både individer og familier kan utfolde seg og utvikle sitt særpreg. Ulykken har en sterk tendens til å ramme oss på kjente og forutsigbare vis og presse oss mot et ikke nødvendigvis ønsket fellesskap.

Slike tanker rammet meg i en ganske så eksotisk ramme. Jeg befant meg i verdens største hus, som også er verdens største kasino i Macao i Kina. Den tidligere portugisiske kolonien Macao har en status i Kina som ligner sin nære nabo Hongkongs; som et fristed for ville pengetransaksjoner. Macao har lenge vært en asiatiske oase for gambling. Men det var først i 2002 man virkelig slapp seg løs med lisenser og byggetillatelser for en rekke nye gigantkasinoer. Og allerede i 2006 passerte disse få kvadratkilometerne Las Vegas i årlig omsetning.

Kasinoet The Venetian er intet mindre enn en kopi av Venezia. Her finner vi kopier av Dogepalasset, kirketårnet, Rialto og Markusplassen med tre hundre merkevarebutikker. Innendørs i andre etasje er det intet mindre enn tre versjoner av Canal Grande, med gondoltrafikk og innleide europeiske gondolier. Og i første etasje er det spillbord så langt øyet kan se: rulett, Black Jack, poker, baccarat, automater og kinesiske spillvarianter.

I mine vandring mellom bordene, mer som observatør enn deltaker, ble jeg slått av hvor mye som følte kjent i dette fremmede landskapet. Jeg kjente igjen nervene. Svette hender førte stabler av sjetonger over filtbordene. Minespill, kroppsholdning, noens hektiske bruk av drinken, og stablene av sjetonger som ble stadig mindre, fortalte meg en historie jeg kunne. Jeg kjente den igjen fra egne pasienter, fra livet rundt spilleautomatene i kiosken under kontoret mitt og fra blant annet Pusjkins og Dostojevskijs biografier. Og i dialogen med kolleger ved Hong Kong Psychotherapy Centre fikk jeg høre fortellinger jeg kunne fra før. De handlet om bankrott, oppløste familier og kriminalitet i kjølvannet av spillgjeld; og om angst, fortvilelse, rus og selvmord.

Jeg hadde altså reist til den andre enden av kloden for å møte det påfallende velkjente. Og det er slik det blir fristende å hevde at Tolstoj tar feil. Lidelsene knyttet til spill er bare ett eksempel. Jeg kunne fremføre min argumentasjon om ulykkens konformitet med en rekke andre former for smerte og lidelse. Kanskje det er slik at jo mer og jo lenger vi erfarer ulykken, desto mer begynner vi å ligne hverandre. Kulturer former oss, men samtidig er det slik at rus, vold og en rekke former for psykiske lidelser kan oppleves som evige repetisjoner av de samme grunnfortellingene.

Lidelser har en vond tendens til å skape karrierer. I psykiatrien er det vondt å følge en del unge mennesker som blir skuffet gang på gang, som mister sin friske lekenhet og spontanitet, og som gradvis ligner beskrivelsene i de psykiatriske lærebøkene. Mekanismene kan være mange, både biologiske, psykologiske og sosiale. Stilt overfor smerte og lidelse kan det synes som om mange av våre forsvarsmekanismer er ganske universelle. Smerten gjør at vi nødvendigvis blir selvsentrerte, og den friske åpenheten blir rammet. Vi trekker oss tilbake, mister tillit til oss selv og andre, og vi tyr til de samme fluktmekanismene. Gjennom problematisk og symptomatisk atferd blir vi opplevd og vurdert av andre, både moralsk og medisinsk. Vi blir beskrevet nettopp gjennom de trekkene som skaper orden i andres hoder, som diagnoser og sosiale kategorier. Som lidende subjekter er det mange krefter som trekker oss i retning av objekter.

Tolstoj skriver briljant, men tar altså feil. Når lidelse og ulykke har en tendens til å slette ut særpreg, blir det desto viktigere for en behandlerende virksomhet å være genuint nysgjerrig på det særpreg hos den enkelte som løfter ham eller henne opp fra like beskrivelser.

1/2008 Psykisk Helse

Lyset, sannheten og det gode

Av Even Lorch-Falch

Det lar seg ikke gjøre å *fordrive* mørket, om vi så tar i bruk all verdens forbannelser. Det forsvinner av seg selv når vi tenner lys!

Det lar seg ikke gjøre å *fordrive* det vonde i verden med besvergelses. Det forsvinner av seg selv når vi gjør det gode!

Det går ikke an å avskaffe urettferdigheten ved hjelp av komiteer, paragrafer og pennestrøk. Den avskaffer seg selv når vi handler rettferdig mot hverandre!

Det går ikke an å fjerne alle dem som hersker over folkeslagene i verden. De vil alle sammen falle ned av sine store og små troner når vi mennesker i sannhet begynner å *tjene* hverandre!

Det lar seg ikke gjøre å avskaffe krigen ved retoriske taler, traktater og fagre løfter. Den slutter av seg selv når menneskene oppdager Gud i sitt indre og lærer å tenke fred og handle fred i samhörighetens helhetlige (=hellige) ånd!

Det går ikke an å avskaffe gull og penger. Det blir alt sammen verdiløst når menneskene blir klar over at det eneste som *virkelig* har verdi i verden («perlen i verdens aker») er mennesket selv («menneskedøtrene og menneskesønnene»)!

Det går ikke an å avskaffe eller bortforklare religionen. Den vil forsvinne av seg selv når menneskene får vite sannheten om Livet og om Gud!

Det går ikke an å forkaste eller fornekte den *religiøse* Gud. «Han» taper sin makt over menneskene helt naturlig når Kristi lære om *Livets Gud* blir forkynt for menneskene, og de oppdager «naturens lov» for *ånd og tanke!*

Det er til ingen nytte å ramse opp lange bønner om fred. Livets Gud vet at menneskene lengter etter fred, og han har for lenge siden utført sin del av arbeidet for at menneskene skal få fred og rettferdighet og «himmelrike på jorden». Alt er lagt til rette! Nå må menneskene selv gå den vei som fører til fred, rettferdighet og himmel på jord!

Skal vi nå frem til en ny himmel og en ny jord, så må menneskene finne en ny Gud. Vi må ikke lenger skape en Gud i vårt eget bilde! Men vi må lære å se Gud som den allmektige kraft han i *virkeligheten* er, uten å bruke bilder eller symboler til fotfeste for tanken. Det er Gud som *gjennom* menneskene skal skape himmel på jord. Det skjer når menneskenes tanker kommer på bølglengde med den allmektige tanke, altså den tanke som har all makt i himmel og på jord...

En gledelig jul og et fornyelsens år 2008 ønskes alle våre lesere og venner!

(Alt.S 4/2007)

- Nok mat, skjev fordeling

Av Geir Ole Bjartvik

Norske organisasjoner krever ti års forbud mot bruk av genmodifisering i norsk mat, fôr og jordbruk.

- Det er lite bruk for genmodifisering slik den praktiseres i dag, heter det i den ferske rapporten fra 400 eksperter som har jobbet på oppdrag fra 30 regjeringer og like mange organisasjoner, forbrukergrupper og FN-organer.

Forskergruppen - kalt «landbrukets klimapanel» - mener snarere veien til å fø jordas befolkning på en miljøvennlig måte går gjennom satsing på småskala økovenlig landbruk.

Små gårder

Forskerne mener for stor vekt har vært lagt på å øke avlinger, for eksempel gjennom industrielle inngrep. I stedet må søkelyset settes på små gårder som driver landbruk på lag med naturen. Det kan blant annet skje ved at regjeringer arbeider for å forbedre levebrødet til folk på landsbygda verden over, heter det i rapporten som slår fast at

jorda, tross 800 millioner sultne, har nok mat til alle allerede i dag. Allerede i fjor forlot representantene fra genindustrien jordbrukspanelet etter en opphetet debatt. Utredningen, som de hadde vært med på å finansiere, gikk ikke deres vei. Av samme grunn nøler også USA, Storbritannia, Australia og Canada med å slutte seg til utredningen.

- Vurdering av hvordan genteknologien virker henger etter utviklingen av nye metoder, advarer forskerne. De mener det for tiden er umulig å kjenne de fulle konsekvensene av at organismer får sin genetiske struktur endret gjennom inngrep.

I søkelyset

Også i Norge ønsker selskaper å komme på banen med genmodifiserte produkter. Metoden har havnet i søkelyset ikke minst gjennom de siste måneders hendelser med matmangel og sterkt økende priser på mat. Tirsdag leverte representanter fra organisasjoner som Bondelaget, Natur og Ungdom og Utviklingsfondet den norske regje-

ringen et krav om et ti års forbud mot bruken av slike produkter.

- Nesten alle genmodifiserte planter er enten utviklet for å være motstandsdyktige mot plantegift i form av sprøytemidler, eller for å produsere slik gift selv. Et landbruk med mer gift er uønsket, sier nestleder i Natur og Ungdom, Ola Skaalvik Elvevold, i en pressemelding. Organisasjonene som går inn for et ti års forbud mot genmodifisert mat, planter og frø er Utviklingsfondet, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Natur og Ungdom, Norges Birøkerlag, Norges Naturvernforbund, Norges Bondelag, Framtiden i våre hender, Grønn Hverdag, Greenpeace, Oikos, Bygdekvinnelaget, Spire - Utviklingsfondets ungdom, Norsk Økologisk Korndyrkerforening, Norges Kokkemesteres Landslag, Debio, AUF, Senterungdommen og Sosialistisk Ungdom.

Vårt Land 20/5 2008

Byråkratiet - - -

etterlyst - og bør være av aller største interesse foran kommende valg. Et slikt forslag må imidlertid ha sitt utgangspunkt i Grunnloven og dens intensjoner. Videre må det fremgå klart og tydelig hvilken løsning som er tenkt brukt i den nødvendige opprydding som må til innenfor det brune, sosialistiske administrasjonsapparatet.

UTVIKLINGEN mot det sosialistiske system - også etter 2.verdenskrig - er for så vidt logisk.

Jeg tenker i første rekke på Arbeiderpartiets "to-skritt-frem-ett-tilbake-taktikk". Analyse viser imidlertid noe langt mer raffinert og lite tillitsvekkende - som da også har ført til generell forakt overfor politikere og deres destruktive spill.

LAUGET av politikere og byråkrater blir neppe blide. Men jeg synes manipuleringen av befolkningen gjennom mange år må opphøre. For om **socialismen** enten betegnes som rød, brun, grønn eller svart - blir for borgere hipp som happ. Alle mennesker som ønsker størst mulig frihet, må være enige i det - for til syvende og sist: Det er dette saken dreier seg om - ikke sant? Spørsmålet rettes til alle.

INNLEGGET virker helt sikkert provoserende på mange. Det er meningen. For det uføret vi alle er havnet i - krever en stor reform, etter en gjennomgripende og nødvendig ryddeaksjon - etter mange år med renspekett galskap.

Thorbjørn Andersen.Halden.

Økologisk landbruk er viktig for verdens fattigste

Av Aksel Nærstad

«Brannfakkell mot økologisk produsert mat» er overskriften på en artikkel av Erik Selmer på side 16 og 17 i Dagsavisen 2. mai, og det spørres om vi kan «fortsette å dyrke økologiske matvarer når verden skriker etter sitt daglige brød?» Dessverre er det viktige opplysninger som mangler i artikkelen for at den skal kunne gi et helhetlig bilde av situasjonen når det gjelder økologisk matproduksjon.

Store deler av landbruket i utviklingsland drives økologisk eller med meget lavt forbruk av kunstgjødsel eller kjemiske sprøytemidler. Hovedårsaken til det er at fattige småbønder ikke har råd til å kjøpe innsatsvarer. Det er store muligheter for å øke produktiviteten med enkle økologiske metoder. FNs organisasjon for mat og landbruk, FAO, viser til at økologiske

avlinger i gjennomsnitt er 132 prosent høyere enn verdens gjennomsnittlige produksjonsnivå. FAO sier også at avlingene i selvbergingslandbruk der det i dag brukes moderate mengder med kjemiske innsatsvarer, kan økes med opp til 180 prosent med moderne, økologiske metoder.

Mye av dagens høyintensive og høyproduktive landbruk er ikke bærekraftig. Jorda utpines på grunn av at det brukes store mengder kunstgjødsel og sprøytemidler, kunstig vanning fører mange steder til forsaltning av jorda, og i store områder forbrukes mer vann enn tilsiget. Det vil ikke være mulig å fortsette denne formen for landbruk.

For to uker siden ble den omfattende rapporten «The International Assessment and Agricultural Knowledge, Science and Technology for Development (IAASTD)» godkjent av 95 prosent av de 60 landene som har deltatt i gjennom-

gangen av materialet som ca. 400 forskere har utarbeidet. Rapporten tar til orde for at det er nødvendig med fundamentale endringer i verdens matproduksjon. Den slår fast at småskala agro-økologisk landbruk og andre former for bærekraftig landbruk vil være mer effektivt for å møte dagens utfordringer enn den gamle modellen med satsing på et landbruk som er avhengig av store bruksenheter og stort forbruk av kunstgjødsel, kjemiske sprøytemidler og energi. «Business as usual» er ikke lenger en valgmulighet, slår rapporten fast.

Utviklingsfondet er ikke imot all bruk av kunstgjødsel og kjemiske sprøytemidler i landbruket. Det har sin rolle å spille, men det mest effektive for å sikre verdens fattige og kronisk underernærte nok mat og for å sikre miljøet, er å satse på småskala, bærekraftig landbruk med begrenset bruk av innkjøpte innsatsvarer.

Dagsavisen 20/5 2008

BERTRAM D. BROCHMANN - den store sosial-reformatoren i Norge

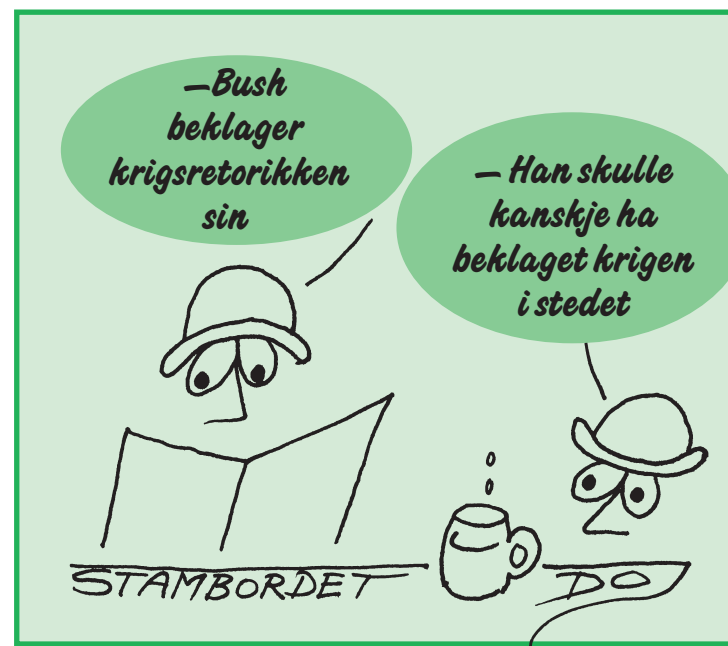
Bertram Dybwad Brochmann (1881-1956) var prestesønn og utdannet gartner. Han reiste land og strand rundt og prekte om en ny samfunnslære. En lære som talte Staten og Kirken midt i mot.

For Brochmann var statsmakt, pengemakt og religion menneskehetens nye avguder. Disse molokene som han kaller dem, knebler friheten og folket. Brochmann bygger sin nye samfunnslære på en radikal forståelse av Kristus og evangeliene.

Brochmann innførte i sin samfunnslære begreper som "to slags fantasi" (den ukontrollerte og den kontrollerte) og "to slags virkelighet" (den objektive skapt av Gud og den relative skapt av mennesker). Gjennom 40 år utga han mer enn 40 bøker om sin nye samfunnslære. Det vakte stor oppsikt da han i sitt åpne brev til Adolf Hitler i 1937 gir uttrykk for at Hitlers undergang er viss, hvis han fortsetter å følge det makt- og voldsprinsipp han hadde slått inn på. Brochmann hadde dessuten også hjulpet den jødiske Helene Harand i hennes kamp mot Hitlers jødeforfølgelser, og han hadde holdt offentlig foredrag om dette i Wien. Brochmann var derfor uønsket i Berlin.

Så bryter 2. verdenskrig ut, og noen måneder senere står tyskerne etter et kappløp med engelskmennene som okkuperer Norge, mens Konge og Regjering rømmer til England med gullbeholdningen og lar folket i stikken. Om dette sier Brochmann sin hjertens mening i et radioforedrag i juli 1940 - mer enn en måned etter at krigstilstanden mellom Norge og Tyskland var opphørt ved den norske hærs kapitulasjon, og okkupasjonsstilstand var inntrådt. Han angriper også Englands kyniske holdning overfor Norge. Hensikten med Brochmanns radioforedrag var for det første å motarbeide Quisling, dernest å fremheve Hitlers riktige økonomi-politikk mot plutokratiet. Dette for å komme på talefot med okkupasjentene som han hadde tett inn på livet, og for med det å skjeme sine tilhengere i Norge. Han var den første politiker som tok Jesu budskap om å "elske sine fiender" og ikke bare gå én mil med dem, men to, alvorlig. For dette ble Brochmann etter krigens slutt tiltalt og dømt ved det "rettsoppgjør" som av den tilbakevendte Regjering ble iscenesatt overfor 99.000 nordmenn. Brochmann tok som de tusenvis av andre sin fengselsstraff som et utslag av den politiske forfølgelse han var utsatt for. Av ukjente årsaker ble han brått sluppet ut av arrest etter knapt 6 måneders soning.

I sin bok "Til mentalundersøkelse" (1947) beskriver han dette årelange marerittet som norske myndigheter utsatte ham for. "Rettsaken mot B.D.B." (1947) viser i sin fulle bredde hvor paradisk det hele var.

Samfunnsliv

Redaksjon og ekspedisjon
6150 ØRSTA

Abonnement i hele Norden
Kr. 500,- pr år
kr. 250,- pr halvår

Annonsepris kr. 4,- pr mm
I. side kr. 4,50 pr mm

Abonnement kan tegnes
ved poststedene eller
direkte i ekspedisjonen

Sats og trykk:
Møre-Nytt, Ørsta